

Závěrečná evaluační zpráva projektu

Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance

reg. č. projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344

Anotace

Závěrečná evaluační zpráva je výstupním dokumentem klíčové aktivity č. 5 *Závěrečný program a evaluace*. V dokumentu je věnován prostor jak popisu projektu, tak teorii a metodice evaluace, samotné analýze i doporučením pro navazující projekty podobného typu. V analytické části je věnován větší prostor kvalitativním výsledkům a to proto, že evaluace byla postavena z větší části na kvalitativních metodách. Evaluace projektu se opírala o (papi) dotazníkové šetření mezi žáky (hodnocení workshopů na školách), online dotazníkové šetření pro hodnocení výjezdu do Berlína, diskuzní skupinu s žáky (focus group), sdílení zkušeností pedagogů (peer to peer), rozhovory se žáky a rozhovory s pedagogy zúčastněných škol.

Informace o projektu

Registrační číslo projektu: CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344

Realizace projektu: 1.9.2017-31.7.2019

Donor: Evropské strukturální a investiční fondy, Operační program Praha - Pól růstu ČR

Klíčová slova: cizinci, menšiny, stereotypy, žákovský výzkum, postfaktualita, média

Koordinátor: Jan Dítko, jan.ditko(et)mkc.cz

Zkrácený název projektu: Občanské interkulturní vzdělávání - Aktivní občanství a kulturní tolerance

Projekt usiluje o rozvoj argumentačních kompetencí a mediální orientace žáků. Reaguje na situaci, kdy v ČR roste počet cizinců a současně dochází k radikalizaci společnosti a nárůstu negativních postojů vůči nim, a to zejména v důsledku role médií v percepci tzv. migrační krize a vrůstající relativizaci hodnoty pravdivosti v médiích. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

Obsah

1.	Úvod	5
1.2	Jak číst evaluační zprávu	6
2.	O projektu	7
2.1	Cíl projektu	7
2.2	Aktivity projektu a jejich dílčí cíle	8
2.3	Výstupy projektu	10
3.	Teorie evaluace	11
3.1	Očekávané změny v důsledku projektu dle projektové žádosti	12
3.2	Inovativnost projektu	14
4.	Popis realizace projektu	15
4.1	Fáze projektu	15
5.	Metodika evaluace projektu	16
5.1	Nástroje evaluace	16
5.2	Limity evaluace projektu	17
5.3	Role evaluátorky projektu	18
5.4	Harmonogram evaluace v rámci projektu	18
5.5	Dílčí výstupy evaluace	20
6.	Shrnutí evaluačních výstupů	21
6.1	Evaluace workshopů na školách	23
6.1.1	Celkové hodnocení	24
6.1.2	Shrnutí evaluace a evaluační doporučení	26
6.2	Evaluace výjezdu do Berlína	28
6.2.1	Souhrn evaluace a evaluační doporučení	29
6.3	Žákovská focus group	30
6.3.1	Shrnutí studentské focus group	30
6.3.2	Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení	32
6.4	Rozhovory se žáky	32
6.4.1	Shrnutí rozhovorů se studenty	33
6.4.2	Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení	35
6.5	Peer to peer setkání s učiteli	35
6.5.1	Shrnutí peer to peer setkání	35
6.5.2	Shrnutí evaluace a evaluační doporučení	37
6.6	Rozhovory s učiteli	38
6.6.1	Shrnutí rozhovorů s učiteli zapojených škol	38
6.6.2	Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení	40

7. Výstupy evaluace	42
7.1 Evaluace workshopů - konkrétní hodnocení na jednotlivých školách	42
7.2 Evaluace výjezdu do Berlína	57
7.3 Žákovská focus group.....	65
7.4 Rozhovory se žáky.....	70
7.5 Peer to peer setkání s učiteli	76
7.6 Rozhovory s učiteli.....	81
8. Závěr	85
8.1 Doporučení pro další navazující projekty podobného typu.....	85
Seznam tabulek, obrázků a grafů	87
Literatura	89
Internetové zdroje	89
Přílohy.....	90
Evaluační dotazník – workshopy na školách	90
Online dotazník hodnocení výletu do Berlína	92
Žákovská focus group	95
Peer to peer setkání pedagogů.....	97
Polostrukturovaný rozhovor se žáky.....	99
Polostrukturovaný rozhovor s učiteli.....	101

1. Úvod

Dokument *Závěrečná evaluační zpráva projektu Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance* je závěrečnou zprávou evaluačních aktivit této klíčové aktivity projektu. Závěrečná evaluace projektu (její externí část) probíhala od března do června 2019. Zpráva je určena realizačnímu týmu projektu, donorovi projektu, ale i vedení a pedagogům zapojených škol.

Z větší části se jedná o dopadovou evaluaci – hodnocení projektu po skončení realizace klíčových aktivit. Procesní evaluací byly zpětnovazebné dotazníky, které žáci vyplňovali po skončení workshopu ve škole. Jistá forma evaluace probíhala i během průběžných konzultací pedagogů s koordinátory a metodiky projektu. Měřitelné cíle projektu a zamýšlené změny projektu byly naplněny, u škol k očekávaným změnám může dojít do budoucna, nicméně jsou závislé na vedení školy a v současnosti se tedy nedají potvrdit.

Evaluaci procesu projektu a dopadu projektu můžeme v jednotlivých evaluačních aktivitách rozdělit následovně:

- **Evaluační setkání pedagogických pracovníků (evaluace procesu)**
 - smyslem setkání bylo uzavření a zhodnocení spolupráce a nastavení budoucí spolupráce,
 - sdílení pedagogických pracovníků (tzv. peer to peer),
 - cílem setkání bylo tedy také seznámení s průběhem projektu na jednotlivých zapojených školách a inspirace napříč školami.
- **Evaluace projektu (evaluace dopadu)**
 - cílem bylo celkové zhodnocení dopadu metodiky cyklu workshopů, odborných přednášek, účasti v žakovském výzkumu a studijního výjezdu do Berlína jak na žáky, tak na pedagogické pracovníky (Co si z workshopů odnáší? Jak vnímali program? Zvýšila se jejich informovanost o tématech spojených s multikulturní výchovou? Jak vnímali zapojení žáků do výzkumu? A co účastníkům přinesl studijní výjezd do Berlína?).
 - Evaluace dopadu byla zajištěna pomocí
 - dotazníkového šetření (sběr zpětnovazebních dotazníků k realizovaným workshopům na zapojených školách),
 - rozhovorů s pedagogy zapojených škol,

- rozhovorů se žáky zapojených tříd,
- focus group se žáky zapojených škol.

1.2 Jak číst evaluační zprávu

Evaluační zpráva se sestává z **osmi kapitol**. V úvodu jsou shrnuty **výsledky evaluace ve vztahu k cílům projektu a k očekávaným změnám v důsledku projektu**, více jsou tyto evaluační výsledky popsány v kapitole **6. Shrnutí evaluačních výsledků**. **Druhá kapitola** se zabývá **informacemi o projektu**, jedná se o informace převzaté z Projektové žádosti a Žádosti o podporu, jde zde o **představení cílů, aktivit a výstupů projektu**. Ve **třetí kapitole** je představena **teorie evaluace se změnami, očekávanými v důsledku intervence projektu a inovativností projektu dle Žádosti o podporu**. **Čtvrtá kapitola** popisuje **realizaci projektu a její fáze**. V **páté kapitole** se jedná o popis **metodiky evaluace projektu, jejích nástrojů, limitů, roli evaluátorky, harmonogramu evaluace v rámci dalších projektových aktivit a představení dílčích výstupů evaluace**. **Šestá kapitola** shrnuje **evaluační výstupy a evaluační doporučení pro další rozvoj** za hodnocení workshopů na školách, hodnocení výjezdu do Berlína, žákovské focus group, rozhovorů se žáky a učiteli a setkání učitelů spolupracujících škol. V **sedmé kapitole** jsou **evaluační výstupy představeny podrobněji**, aby bylo pochopitelné, z čeho shrnutí i následná doporučení vyplývají. Poslední, osmá kapitola je **závěrem zprávy, uzavřením evaluačních poznatků a podkapitolou doporučení pro další plánované projekty podobného typu**. Za ní následují ještě seznamy tabulek, obrázků, zdroje a přílohy.

Evaluace projektu se zabývala:

- podrobným popisem implementace programu (intervence),
- analýzou jednotlivých služeb projektu,
- popisem různých typů účastníků a různých způsobů účasti,
- popisem toho, jak program ovlivnil účastníky,
- popisem pozorovaných změn (nebo jejich absence), efektů a důsledků,
- popisem silných a slabých stránek programu a tím, jak o nich referují jednotliví účastníci.

2. O projektu

Projekt vycházel z poznatků tuzemských i mezinárodních studií, které dlouhodobě dokazují nízký zájem žáků o společenské dění. Čeští žáci jsou na tom v porovnání s dalšími evropskými zeměmi hůře především v kategoriích **tzv. aktivního občanství, jež je spojeno se schopností vést demokratickou diskuzi, s kritickým myšlením, zájmem o společenské dění a s participací na něm.**

Součástí projektu byl unikátní výzkum, jehož cílem bylo zmapování dominantních narativů o migraci, cizincích a národnostních menšinách, které rezonují mezi žáky 12 pražských středních škol všech typů. Na výzkumu **aktivně spolupracovali vybraní středoškoláci**, kteří tak získali unikátní příležitost podílet se na designu výzkumu a vyzkoušet si **v praxi sociologické či antropologické výzkumné techniky**. Výstupy výzkumu by měly být pro zapojené školy využitelné například pro přesnější zacílení budoucích preventivních programů. Výsledky výzkumu, pojmenovaného **Sonda mediálních preferencí žáků pražských středních škol**, jsou k nalezení zde.

2.1 Cíl projektu

Na obecné rovině **je cílem projektu poskytnout školám ucelený vzdělávací program rozvíjející kritické myšlení žáků, jejich mediální gramotnost a porozumění roli, vlivu a proměně médií, a přispívat k sociální soudržnosti v multikulturní a multietnické realitě současné Prahy.**

Projekt dále reflektoval absenci vzdělávacích programů reagujících na rapidně se měnící situaci v oblasti *percepce vztahu k integraci a sociální inkluzi osob z odlišného sociokulturního prostředí*. S tím je spjatá **potřeba prevence socio-patologických jevů, rasismu či xenofobie**. Z výsledků výzkumu BRICKS mezi žáky dále vyplynulo, že:

- Vůči uprchlíkům převažuje negativní sentiment, který kopíruje náladu ve společnosti.
- Další nedávné výzkumy, např. *Analýza mediálního zobrazení Romů v českých médiích* (Martina Křížková, 2013), a rovněž *Analýza způsobu zobrazování Romů v lokálních severočeských médiích* (MKC Praha, 2015) ukazují, že Romové jsou v médiích zobrazováni především ve spojení s negativními jevy, jako je kriminalita, nezaměstnanost, zneužívání sociálních dávek, a obdobně média pracují i se zobrazením muslimů, uprchlíků, sexuálních menšin a dalších skupin.

Podle výzkumu projektu BRICKS:

- Je **důvěryhodným zdrojem informací** o dění ve světě pro mladé lidi **především rodina**, následuje **škola** a **internetové zpravodajství zavedených médií**.
- Zahraniční výzkumy mezi žáky ukazují, že jim ve značné míře **chybí kompetence k vyhodnocování pravdivosti informací** (Stanford 2016: The Cornerstone of Civic Online Reasoning). V rovině **školy** je problém dále podporován **nedostatečnou jistotou pedagogických pracovníků jak s aktuálními společenskými tématy pracovat** (viz Výzkumná zpráva Stereotypy ve výuce témat GRV MKC a Centrum občanského vzdělávání, 2015).

2.2 Aktivita projektu a jejich dílčí cíle

1. Cyklus dílen (workshopů na školách)

Cíle:

- zvýšení **zájmu o společenské dění**,
- posílení **argumentační a rétorické dovednosti** studentů,
- rozvíjení **kritického myšlení** a **informační gramotnosti** žáků,
- posilování **interkulturní kompetence** žáků,
- podpora **vnitřní motivace** žáků a **posilování aktivního zájmu o zkoumání** a rozkrývání témat z různých úhlů pohledu.

2. Semináře a debaty s odborníky

Cíle:

- kontinuální obohacování jednotlivých předmětů na školách o **diskuse a semináře s odborníky**, kteří se zabývají dílčími aspekty projektového tématu,
- umožnění žákům **nahlédnout do strategií, systému a fungování služeb**, kterými Praha disponuje v oblasti zaměření projektu.

3. Žákovský výzkum

Cíle:

- **analyzování postojů, mediální orientace, stereotypních narativů** mezi žáky ve vztahu k migraci a sociální exkluzi,
- poskytnutí **přehledu o negativních stereotypech rezonujících ve školním prostředí a analýzy mechanismů jejich šíření**, které školám do budoucna umožní přesnější zaměření vlastních vzdělávacích aktivit,
- umožnění angažovaným žákům ze zapojených škol **podílet se na designu, realizaci, vyhodnocení i prezentaci sociologických výzkumů**.

4. Studijní výjezd do Berlína

Cíle:

- umožnění vybraným aktivním žákům a učitelům **nahlédnout do multikulturní reality evropské metropole** a do způsobů, jakým toto město reaguje na výzvy plynoucí z rostoucího počtu osob z odlišného sociokulturního prostředí.

5. Školení a související práce s pedagogickými pracovníky

Cíle:

- posílení **interkulturních kompetencí** pedagogů,
- **metodická podpora pedagogů při práci se stereotypy a posílení role učitele při prevenci jejich šíření**,
- podpora pedagogů v **systematickém a efektivním začleňování celospolečenských témat do výuky** (včetně prevence xenofobie a rasismu).

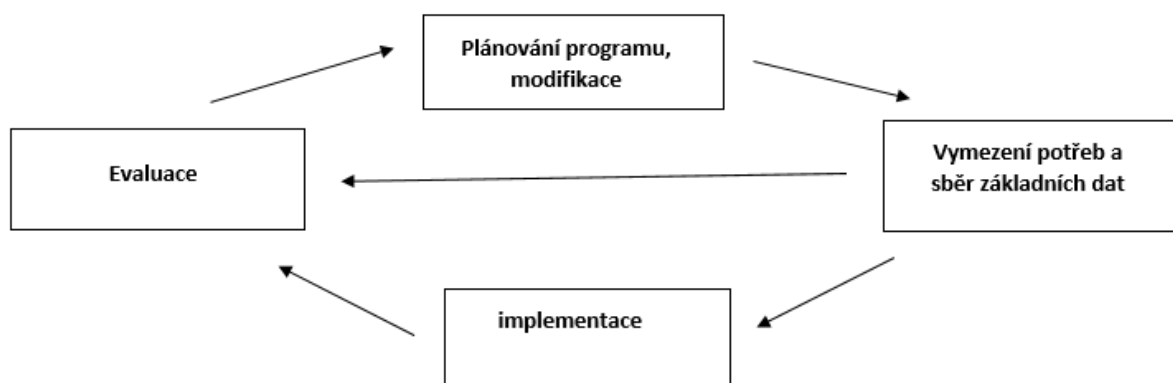
2.3 Výstupy projektu

Mezi výstupy patří:

- metodika vzdělávacího programu projektu,
- soubor pracovních listů pro žáky,
- tisková zpráva upozorňující na publikaci metodiky,
- realizace semináře pro pedagogické pracovníky,
- webové stránky projektu jakožto součást webu MKC,
- realizovaný vzdělávací program na středních školách,
- odborné přednášky na školách,
- školení žáků v metodologii a metodice kvantitativního a kvalitativního výzkumu,
- veřejná debata pro odbornou veřejnost – představení výstupů výzkumu,
- žákovský výzkum *Sonda mediálních preferencí žáků pražských středních škol*,
- realizace zahraničního výjezdu,
- závěrečná evaluační zpráva.

3. Teorie evaluace

V níže uvedeném schématu je uvedena obecná implementace projektu. Jde o cyklický proces, kdy na začátku dochází k plánování programu/projektu (psaní projektu a navazování potenciální spolupráce se školami), dále vymezení základních potřeb a možností implementace (vlastní tvorba metodiky projektu), následně samotná implementace a posléze její evaluace, která je vázána k počátku projektu a dává doporučení pro další vývoj a úpravy případného navazujícího projektu. Evaluace se opírá o vstupní očekávané cíle a očekávané dopady projektu a zasazuje je do kontextu implementace, resp. toho, jak implementace vypadala.

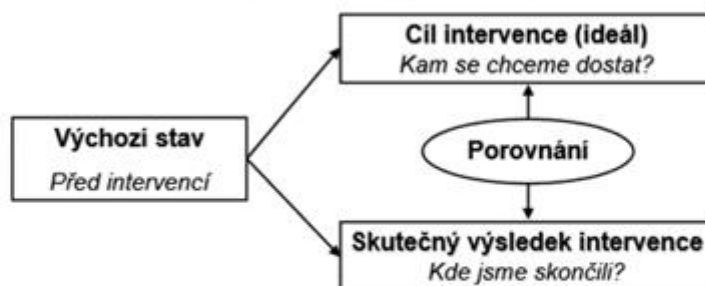

Cyklus vývoje, implementace a evaluace, Hendl 2005

obr. č. 1: Cyklus vývoje, implementace a evaluace, Hendl 2005

U evaluace tohoto projektu se jedná o cílenou (goal – based) evaluaci s jasně daným cílem a jasně identifikovaným konceptuálním rámcem.

Obrázek č. 10 Obecný princip cílených (goal-based) evaluací

Zdroj: Patton 2008; upraveno autorem

Remr 2010

obr. č. 2: Obecný princip cílených (goal – based) evaluací

Výchozím stavem je myšlen stav **znalostí a kompetencí žáků v tématech projektu** (informace během workshopů, rozvoj výzkumných dovedností, zahraniční výjezd) **před vstupem projektu do vzdělávání zapojených škol** tzn., jestli už nějaký podobný projekt škola realizovala a jaký zaujímá **postoj k podpoře projektu** na škole, o jaké jde strategie podpory atd. Cíle intervence, resp. cíle projektu jsou již výše v dokumentu popsány.

3.1 Očekávané změny v důsledku projektu dle projektové žádosti

Očekávané změny u jednotlivých cílových skupin projektu:

Žáci

- **posílení zájmu o dění ve veřejném prostoru** (zejména on-line) a o **participaci na jeho kultivaci**,
- **posílení schopnosti vést dialog a demokratickou diskusi**,
- **porozumění pojmům** jako jsou veřejný prostor, aktivní občanství, stereotypy, xenofobie,

rasismus,

- porozumění **fungování médií a jejich roli při formování názorů**, principům ověřování informací, fragmentaci mediální scény, šíření hoaxů, lží a dezinformací,
- porozumění **širšímu kontextu migrace** a uprchlické krize s ohledem na ekonomický a demografický vývoj ČR (a Prahy),
- náhled do systému řešení **problematiky integrace a sociální inkluze v Praze**,
- u vybraných žáků porozumění principům **základních technik sociologického výzkumu** (kvantitativní a kvalitativní výzkum).

Učitelé

- **osvojení metodiky vzdělávacího programu** a principů **interkulturního vzdělávání** a témat multikulturní výchovy pro vlastní využití v další pedagogické činnosti,
- zvýšení **porozumění širšímu kontextu problematiky a nastolení prostředí ve třídě**, které usnadní přijetí studentů z odlišného sociokulturního prostředí.

Školy

- na základě dat ze žákovského výzkumu mohou školy **lépe porozumět názorové dynamice žáků**, způsobu jejich práce s informacemi, a díky tomu **přesněji zaměřit preventivní programy**,
- posílení **inkluzivního přístupu**, kultivaci školního prostředí, prevenci šikany, rasismu a **xenofobie ve škole**, a rovněž k posílení kvalifikace pedagogických pracovníků.

Zapojené instituce

- **zvýšení povědomí** o existenci a programech mezi středoškoláky.

3.2 Inovativnost projektu

Inovativními prvky projektu byly následující:

- Inovativní **propojení oblasti rétoriky, argumentace a demokratické diskuze s kritickou reflexí fungování médií** a jejich role v šíření stereotypů, dezinformací či nenávistných projevů,
- **rozvoj komunikačních dovedností, schopnosti vést dialog a demokratickou diskuzi s přesahem do oblasti aktivního občanství** ve spolupráci s odborníky na rétoriku nebo vedení demokratické diskuze (Agora),
- využití **technik demokratické diskuze**, „sókratovského dialogu“, postupů **zážitkové pedagogiky** a dalších moderních forem výuky,
- **aktivizační metody** vedoucí k **osvojení si** potřebných občanských a sociálních **kompetencí**,
- vedení k **pochopení mechanismu vzniku** nenávistných projevů, a jak je možné na ně reagovat,
- **žákovský výzkum, který žáci z části designovali a realizovali sami** (za supervize výzkumníků), osvojení si základů metod sociologického výzkumu.

Výzkum, který měl přinést unikátní přehled negativních stereotypů rezonujících ve školním prostředí a analýzy mechanismů jejich šíření **se nepodařilo provést na reprezentativním vzorku pražských SŠ**, jeho kvalitativní povaha nicméně ani na reprezentativitu neaspirovala ani při jeho plánování. Zjištěné závěry se nedají zobecnit na pražské střední školy, **přináší nicméně zajímavé informace a podněty pro rozvoj interkulturního vzdělávání pro pedagogy a vedení škol.**

4. Popis realizace projektu

Realizace projektu probíhala od **1.9.2017 do 31.7.2019** a harmonogram jednotlivých pěti klíčových aktivit je uveden v následující podkapitole **5.4 Harmonogram evaluace v rámci projektu**.

4.1 Fáze projektu

První fází projektu byla **Příprava vzdělávacího programu** (příprava vzdělávacích aktivit; realizace semináře pro pedagogy; příprava interaktivního programu s odborníky). **Druhou fází** byla **Realizace vzdělávacích aktivit** (realizace cyklu dílen ve školách; realizace hodiny připravené pedagogem; odborné přednášky s interaktivním programem). Ve **třetí fázi** proběhla **Realizace žákovského výzkumu**. **Čtvrtá fáze** **Realizace výjezdu do zahraničí** a **pátá fáze Závěrečný program a evaluace** probíhaly současně.

5. Metodika evaluace projektu

V evaluaci by mělo být uplatňováno pravidlo triangulace, tj. trojího ověřování zkoumaného jevu třemi rozdílnými metodami. V evaluaci tohoto projektu používáme tři metody – kvalitativní polostrukturované rozhovory, společné setkání žáků a pedagogů nad metodickými postupy projektu (žákovská focus group, peer to peer setkání pedagogů) a jednu kvantitativní metodu (dvě dotazníková šetření – hodnocení workshopů na školách a hodnocení výjezdu do Berlína).

5.1 Nástroje evaluace

- **Polostrukturované rozhovory s pedagogy, zapojenými do projektu**

Rozhovory proběhly se dvěma pedagogy zapojených škol jako doplnění postojů k setkání učitelů tak, aby evaluace pokryla všechny zapojené typy škol (státní gymnázia, soukromá gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště). Oba rozhovory proběhly na školách, kde pedagogové působí. Rozhovory proběhly podle předem připraveného scénáře, jeden byl nahráván, ze druhého byl pořízen jen zápis.

- **Polostrukturované rozhovory se žáky zapojených škol**

Rozhovory se žáky byly rovněž realizovány pro doplnění žákovské focus group. Proběhlo jich pět, dva z nich přímo ve škole, tři pak mimo ni. Rozhovorů se zúčastnili dva žáci ze středního odborného učiliště s maturitou, dva ze střední odborné školy a jeden žák z gymnázia. Rozhovory byly vedeny podle předem připraveného scénáře, tři byly nahrány, ze dvou byl učiněn pouze zápis.

- **Focus group**

Fokusní skupiny se zúčastnili zástupkyně střední odborné školy a zástupce gymnázia, setkání proběhlo v učebně Akris. Vzhledem k malému množství účastníků byla focus group doplněna i o evaluaci prostřednictvím individuálních rozhovorů. Fokusní skupina byly vedena podle předem připravené osnovy a byl z ní pořizován audiozáznam, který byl zpracován pro analýzu.

- **Průběžná zpětná vazba během realizace projektu**

Průběžná evaluační zpětná vazba se sestávala z dotazníku, který obsahoval hodnocení jednotlivých oblastí workshopu (organizace, struktura, obsahová stránka, lektori, práce ve skupinách). Dále se ptal na splnění očekávání, dostatečnost délky, práci lektorů, připomínky k workshopu (dotazník viz přílohy). Papírové dotazníky byly distribuovány lektory workshopů po jejich skončení.

- **Hodnocení studijního výjezdu do Berlína**

Výjezd do Berlína byl hodnocen pomocí online dotazníku s uzavřenými a otevřenými otázkami, dotazník byl vytvořen koordinátorkou a metodičkou projektu. Dotazník byl účastníkům výjezdu poslán po návratu z Berlína do Prahy.

- **Peer to peer setkání s pedagogy ze zapojených škol**

Setkání nad tématy spolupráce na projektu, ale i obecnějším zhodnocení projektových témat na školách i mimo ně proběhlo v učebně Tyrkys a trvalo přibližně 4 hodiny. Setkání se zúčastnili tři pedagogové, pozváni byli všichni pedagogové zapojených škol. Setkání bylo vedeno podle předem připravené osnovy a byl z něj pořízen audiozáznam pro další analýzu k účelu evaluace.

5.2 Limity evaluace projektu

Vzhledem k tomu, že na školách nebyly cíleně popsány jejich výchozí stavy ve vztahu k náplni projektu (doptávali jsme se na ně zpětně během polostrukturovaných rozhovorů s pedagogy a žáky a během peer to peer setkání a fokusní skupiny), nemáme výchozí stav validovaný. Porovnání výchozího stavu a skutečného výsledku intervence tedy nebude zcela validní, ale spíše přibližné ve formě bezprostřední zpětné vazby. Skutečný výsledek intervence bychom v ideálním případě měli měřit až s nějakým odstupem času (například jednoho školního pololetí) a na to v evaluaci tohoto projektu bohužel není prostor.

Mezi další, důležitý limit patří i to, že dotazníkové šetření nebylo provedeno na všech zúčastněných školách u všech provedených workshopů. Peer to peer setkání i fokusní skupiny se zúčastnilo menší množství žáků a pedagogů, proto byla setkání doplněna ještě individuálními rozhovory.

5.3 Role evaluátorky projektu

Evaluaci projektu vykonává externí nezávislá evaluátorka s praxí v evaluacích a vysokoškolským vzděláním v oboru Sociologie. Evaluátorka do projektu nastoupila v únoru 2019.

5.4 Harmonogram evaluace v rámci projektu

Jednotlivé klíčové aktivity byly realizovány v následujících obdobích, pro přehled uvedeno i v tabulce níže:

- **KA1 Příprava vzdělávacího programu:** 09/17 – 05/19,
- **KA2 Realizace vzdělávacích aktivit:** 05/18 – 06/19,
- **KA3 Realizace žákovského výzkumu:** 05/18 – 06/19,
- **KA4 Studijní výjezd do Berlína:** 04/19 - 06/19 (reálně 15. - 18. 3. 2019),
- **KA5 Závěrečný program a evaluace:** 02/18 - 07/19.

Projekt Občanské interkulturní vzdělávání - Aktivní občanství a kulturní tolerance (CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344) je spolufinancován Evropskou unií a Operačním programem Praha - Pól růstu ČR. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

Měsíc a rok (mm/yy)	Pořadové číslo měsíce realizace projektu	Klíč. aktivita 1	Klíč. aktivita 2	Klíč. aktivita 3	Klíč. aktivita 4	Klíč. aktivita 5
mm/yy	1	☒	☐	☒	☐	☐
mm/yy	2	☒	☐	☒	☐	☐
mm/yy	3	☒	☐	☒	☐	☐
mm/yy	4	☒	☐	☒	☐	☐
mm/yy	5	☒	☐	☒	☐	☐
mm/yy	6	☒	☐	☒	☐	☒
mm/yy	7	☒	☒	☒	☐	☒
mm/yy	8	☒	☒	☒	☐	☒
mm/yy	9	☒	☒	☒	☐	☒
mm/yy	10	☒	☒	☒	☐	☒
mm/yy	11	☒	☐	☒	☐	☒
mm/yy	12	☒	☐	☒	☐	☒
mm/yy	13	☒	☒	☒	☐	☒
mm/yy	14	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	15	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	16	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	17	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	18	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	19	☐	☒	☒	☐	☒
mm/yy	20	☐	☒	☒	☒	☒
mm/yy	21	☐	☒	☒	☒	☒
mm/yy	22	☐	☒	☒	☒	☒
mm/yy	23	☐	☐	☐	☐	☒
mm/yy	24	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	25	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	26	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	27	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	28	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	29	☐	☐	☐	☐	☐
mm/yy	30	☐	☐	☐	☐	☐

tab. č. 1: Harmonogram projektových aktivit

5.5 Dílčí výstupy evaluace

Mezi dílčí výstupy evaluace patří následující části, přičemž v každé dílčí části bylo vytvořeno celkové hodnocení (výtah z výpovědí či výsledků dotazníkového šetření), shrnutí s evaluačními doporučeními a popsány byly i parametry výstupů:

- Evaluace workshopů na školách
- Evaluace výjezdu do Berlína
- Žákovská focus group
- Rozhovory se žáky
- Peer to peer setkání s učiteli
- Rozhovory s učiteli

6. Shrnutí evaluačních výstupů

Obecné cíle projektu **poskytnout školám ucelený vzdělávací program rozvíjející kritické myšlení žáků, jejich mediální gramotnost a porozumění roli, vlivu a proměně médií a přispívat k sociální soudržnosti v multikulturní a multietnické realitě současné Prahy** byl splněn zejména prostřednictvím workshopů na školách. Cíle podpořily i odborné přednášky a účast žáků ve výzkumu skrze poznání jiných typů škol, jiných názorů žáků škol, se kterými byl výzkum realizován.

Chybějící kompetence k vyhodnocování pravdivosti informací, potvrzované zahraničními výzkumy (Stanford 2016: The Cornerstone of Civic Online Reasoning) byly podpořeny **prostřednictvím workshopů na školách** (nové informace, workshop o médiích), **výjezdu do Berlína** (interaktivní workshop 7X Young) a **odborných přednášek** (např. přednáška novináře ze serveru Hlidacipes.org).

Nedostatečná jistota pedagogických pracovníků jak s aktuálními společenskými tématy pracovat, byla v rámci projektu podpořena inspirativním výjezdem do Berlína (metodika práce tématy), semináře pro pedagogy a metodiky, dostupné na webu MKC.

Cíle cyklu workshopů na školách se také, **dle výpovědí žáků v rozhovorech**, ve fokusní skupině i v komentářích v dotaznících ze zpětné vazby, **podařilo naplnit**. Žákům **se zvýšil zájem o společenské dění, posílili si argumentační schopnosti**, měli **možnost rozvíjet kritické myšlení** a jedním ze **zásadních přínosů byl přínos informační**. Na základě workshopů skrze **téma migrace byly posíleny i interkulturní kompetence žáků**. Aktivní **zájem o zkoumání a rozkrývání témat z různých úhlů pohledu**, byl podpořen zejména **na workshopu o médiích**.

Semináře a debaty s odborníky nebyly sice realizovány na všech školách, ale dle výpovědí žáků při rozhovorech **byly** dané diskuze a semináře **hodnoceny jako účelné**.

Cíl projektu - umožnění žákům **nahlédnout do strategií, systému a fungování služeb**, kterými Praha disponuje v oblasti zaměření projektu řešily použité vzdělávací metody popsané v metodice. Konkrétně v aktivitě 1.2, se se studenty řešila **různá pojetí občanské společnosti**, nebo v aktivitách 1.4 až 2.2, kde se v rámci polarizované diskuse žáci a lektori zamýšleli nad tím, kdo situaci řeší a jakým způsobem. Dotýkali se například také **role bezpečnostních složek, úřadů, ministerstev nebo neziskových organizací v řešení integrace Romů a migrantů**. Nad **vlastnickou strukturou českých médií a její souvislostí s obsahy, které dané médium produkuje**, se lektori se studenty zamýšleli v průběhu **třetího workshopu**, zejména v aktivitě 3.3. Tady všude se žáky nahlíželi do systému, strategií jednotlivých aktérů i do fungování veřejných služeb.

Žákovský výzkum naplnil svoje cíle v oblasti analyzování postojů, mediální orientace, stereotypních narativů mezi žáky, poskytl přehled o negativních stereotypech rezonujících ve školním prostředí a analýzy mechanismů jejich šíření a žáci, kteří se výzkumných aktivit účastnili měli možnost se podílet na designu, realizaci, vyhodnocení i prezentaci výzkumu.

Studijní výjezd do Berlína rovněž splnil svůj cíl nahlédnout do multikulturní reality evropské metropole. Žáci a pedagogové se zúčastnili metodicky velmi inspirativního interaktivního workshopu 7X Young, pozitivně hodnotili i možnost setkat se s migrantem – průvodcem městem při procházce Berlínem. Jedna ze zásadních výtek byla pojmenována jako nedostatečný čas na prohlídku města.

Školení a souvhlá práce s pedagogickými pracovníky splnila, podle výpovědí pedagogů na peer to peer setkání, svůj cíl prostřednictvím posílení interkulturních kompetencí, metodickou podporou pedagogů při práci se stereotypy a posílení role učitele při prevenci jejich šíření za pomoci připraveného semináře pro pedagogy a vypracované metodiky projektu. Metodika projektu rovněž pedagogy podporuje v systematickém a efektivním začleňování celospolečenských témat do výuky.

Cíl podpory pedagogů v systematickém a efektivním začleňování celospolečenských témat do výuky naplňuje výše zmíněná metodika, byl naplňován i při workshopu pro pedagogy, v rámci výjezdu do Berlína (a programu pro učitele) nebo v rámci workshopů expertů či žákovských lekcí, které vedli sami zapojení učitelé.

Učitelům byly realizačním týmem projektu představeny také velmi konkrétní metody, jak začlenit témata do výuky - např. polarizovanou diskusi v rámci 1. a 2. workshopu (studenti se učili argumentovat, formulovat názory a reflektovat argumenty své i svého názorového protivníka). Podobně fungovala i výzkumná metoda role-play, která sice v rámci projektu primárně sloužila pro sběr informací do sondy, ale učitelé ji samozřejmě mohou použít i ve výuce.

Pokud se podíváme na očekávané změny u jednotlivých cílových skupin projektu po intervenci projektu, na základě evaluace můžeme konstatovat, že u žáků, učitelů a zapojených institucí, k očekávaným změnám došlo.

U škol ke změnám (lépe porozumět názorové dynamice žáků a způsobu jejich práce s informacemi, a díky tomu přesněji zaměřit preventivní programy a posílení inkluzivního přístupu, kultivaci školního prostředí, prevenci šikany, rasismu a xenofobie ve škole) může dojít potenciálně do budoucna, evaluace tohoto projektu to nicméně v tuto chvíli nemůže potvrdit.

Žáci posílili zájem o dění ve veřejném prostoru a participaci na jeho kultivaci (zejména v on – line prostoru). Projekt pomohl žákům **porozumět pojmům** (veřejný prostor, stereotypy, xenofobie, rasismus), **porozumět fungování médií a jejich roli při formování názorů**, porozumět **širšímu kontextu migrace** a porozumět **principům základních technik sociologického výzkumu**.

Žáci měli možnost nahlédnout do systému řešení **problematiky integrace a sociální inkluze v Praze**. Částečně tento náhled zajistily výsledky sondy mezi pražskými středoškoláky, která ukázala **postoje studentů** ze zapojených škol k tématům **migrace a soužití s romskou komunitou**. V rámci jedné aktivity například studenti diskutovali o tom, **jak by reálně probíhalo přijetí žákyně Romky či cizinky do třídního/školního kolektivu**. Studentská reflexe této situace mnohé prozradila o inkuzivitě jednotlivých škol. Zároveň **učitelé vyplňovali k inkluzi dotazník**, kde **zaznamenávali stav před započatím projektu na škole a po jeho skončení**.

Učitelé si během projektu mohli osvojit metodiku vzdělávacího programu a principů interkulturního vzdělávání. Projekt, dle výpovědí oslovených pedagogů pomohl **porozumět i širšímu konetextu problematiky a natolení prostředí ve třídě**, které usnadní přijetí studentů z odlišného sociokulturního prostředí.

Zapojené instituce zvýšily povědomí o existenci a programech mezi středoškoláky na základě závěrečné konference – prezentace žákovského výzkumu v Akademickém konferenčním centru, **ale i oslovení odborníků pro přednášky na školách**.

6.1 Evaluace workshopů na školách

V devíti třídách osmi zapojených středních škol byly žákům a některým pedagogům rozdány hodnotící dotazníky. Dotazníky vyplnilo celkem 218 žáků a 2 pedagogové.

Počty subjektů a objektů dotazníkového šetření	abs.	rel.
žáci	218	99 %
pedagogové	2	1 %
třídy	9	
školy	8	

tab. č. 2: Počty subjektů a objektů dotazníkového šetření

Konkrétně se jednalo o tyto školy:

- SOU a SŠ Zelený Pruh - maturanti
- SOU a SŠ Zelený Pruh – učni
- Gymnázium Altis
- Gymnázium Jana Nerudy
- SŠ Zeměměřičská
- SOŠ Pedagogická
- SOU Ohradní
- Evangelická akademie
- Pražské humanitní gymnázium

Jednalo se o papírové dotazníky (dotazník v příloze), které byly rozdány žákům na konci workshopu.

Ve shrnutí, kde ve třídách vyplnili dotazník i pedagogové se objevuje pojem hodnotitelé a nikoli žáci a to proto, že dotazník nevyplňovali jen žáci a díky anonymizaci nebyly zpětně identifikovány odpovědi pedagogů zvlášť.

V níže uvedených tabulkách se pracuje s nejčtenějšími a nejméně čtenými ohodnoceními. Nejčtenější hodnocení jsou na hnědém podkladu, nejméně čtené pak na bledě modrém.

nejčtenější hodnocení
nejméně čtené hodnocení

6.1.1 Celkové hodnocení

Při **srovnání průměrných hodnocení jednotlivých položek workshopu** u devíti uvedených tříd na osmi školách (organizace workshopu, struktura workshopu, obsahová stránka workshopu, lektoři, práce ve skupinách) byl **nejlépe hodnocen 1. workshop na gymnáziu Altis**: obsahová stránka workshopu (1,1), nejhůře hodnocená organizace a struktura workshopu (1,35). Rozptyl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 1,2 – až po hodnotu 1,8. **Velmi dobře hodnoceny byly i 2. a 3. workshop na gymnáziu Altis** – nejlépe byli hodnoceni lektoři (1,2 a 1,3), nejhůře pak práce ve skupinách (1,4) a organizace workshopu (1,6).

„Středně“ byly jednotlivé položky hodnoceny u maturitní třídy na SOU a SŠ Zelený Pruh (1,6 lektoři – 2,38 organizace workshopu), na gymnáziu Altis v březnu 2019 (1,6 organizace workshopu a práce ve skupinách – 2,38 obsahová stránka workshopu), v učňovské třídě na SOU a SŠ Zelený Pruh (2,1 lektoři – 2,4 organizace, struktura a obsahová stránka workshopu) a na Pražském humanitním gymnáziu (1,4 lektoři – 1,8 struktura workshopu).

Hůře byly jednotlivé položky hodnoceny na Gymnáziu Jana Nerudy (1,9 práce ve skupinách – 3 obsahová stránka workshopu), na SŠ Zeměměřičské (2,5 lektoři – 2,9 struktura a obsahová stránka workshopu), na SOŠ Pedagogické (2,4 práce ve skupinách - 3,1 organizace workshopu), na SOU Ohradní (2,3 lektoři – 2,7 struktura workshopu) a na Evangelické Akademii (2 práce ve skupinách – 2,5 obsahová stránka workshopu).

Nejlépe hodnocení jednotlivých položek dopadlo na gymnáziu Altis, nejhůře na SOŠ Pedagogické, tam se ukázalo jako nešťastné načasování projektu a zapojení maturitní třídy, která při svých školních povinnostech projekt, nedoceníla. Naopak na gymnáziu Altis, v šestém a sedmém ročníku (osmiletého gymnázia), zapojení do projektu padlo na úrodnou půdu.

Pokud se podíváme na níže uvedenou tabulku **celkového hodnocení projektu** za všech devět zkoumaných tříd celkově **nejpozitivněji byl hodnocen na SOU a SŠ Zelený Pruh (u maturitní třídy), na gymnáziu Altis a na Pražském humanitním gymnáziu**, zde byly nejčtenější hodnoty 1 a 2. Naopak **nejhůře** byl celkově projekt hodnocen **na SOŠ Pedagogické a na SOU Ohradní**, nejčtenějšími ohodnoceními byly hodnoty 3 a 4. **Ani dobře ani špatně** projekt celkově hodnotily **SOU a SŠ Zelený Pruh, Gymnázium Jana Nerudy a Evangelická akademie.**

Třídy zapojené do hodnocení workshopů (9 tříd na osmi školách)	velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
SOU a SŠ Zelený pruh - maturanti	1	2	3	4	5
Altis 1. WS 2018	1	2	3	4	5
Altis 2. WS 2018	1	2	3	4	5
Altis 3. WS 2018	1	2	3	4	5
Altis březen 2019	1	2	3	4	5
SOU a SŠ Zelený Pruh – učni	1	2	3	4	5
Gymnázium Jana Nerudy	1	2	3	4	5
SŠ Zeměměřičská	1	2	3	4	5
SOŠ Pedagogická	1	2	3	4	5
SOU Ohradní	1	2	3	4	5
Evangelická akademie	1	2	3	4	5
Pražské humanitní gymnázium	1	2	3	4	5

nejčtenější hodnocení
nejméně četné hodnocení

tab. č. 3: Třídy zapojené do hodnocení workshopů

6.1.2 Shrnutí evaluace a evaluační doporučení

- Jednotlivé položky projektu hodnoceny nejlépe u **nematuritních gymnazijních tříd** (druhé a třetí ročníky studia s maturitou, gymnázium v okrajové části města), středně u gymnázia a SOU maturantů, hůře u gymnázia v centru města a středních odborných škol.
- Celkově byl projekt nejlépe hodnocen na **SOU u maturitních tříd, ale nematuritních ročníků** (druhé a třetí ročníky studia s maturitou) a gymnáziích na okraji Prahy, nejhůře na SOU a Střední odborné škole.
 - Doporučení: **cílit** při oslovování s projektem **na nematuritní ročníky a na školy, které nejsou podobnými projekty přesyceny**, projekt lépe docení a budou si ho vážit.
- Na workshopu scházela *čas na splnění všech úkolů v celé šíři*.
 - Doporučení: **zvážit velikost obsahu** workshopů a šíři úkolů pro žáky.
- Při hodnocení workshopů opět došlo na **pozitivní hodnocení lektorů**.
 - Doporučení: vyzvednutí tohoto pozitivního aspektu nabízené spolupráce.

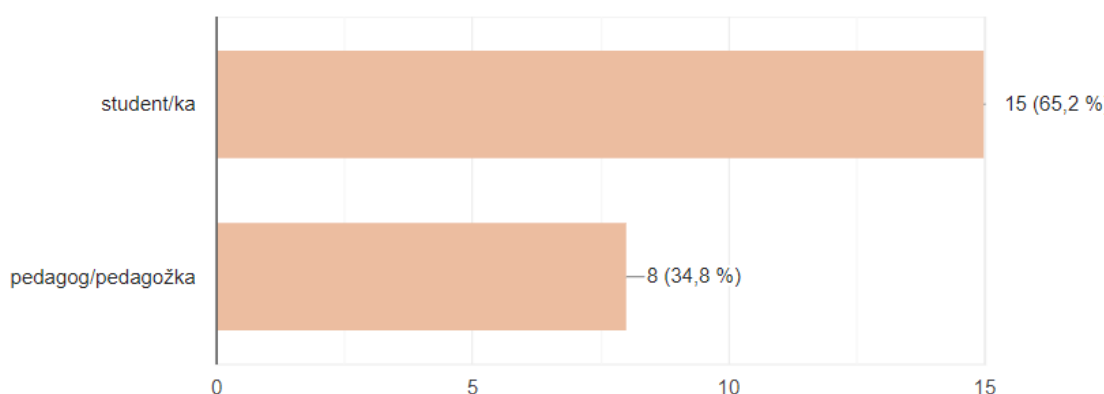
- Žáci velmi zaujal workshop o **médiích a kritické čtení médií**.
 - Doporučení: v příštích projektech **se zaměřit na téma médií**.
- V hodnocení se objevila výtka, že by žáci neměli být nuceni vymýšlet extrémní argumenty, se kterými se neztotožňují.
 - Doporučení: zvážit náhradu této aktivity za jinou nebo **aktivitu dobře vysvětlit**.
- V hodnocení bylo rovněž zmíněno, že téma migrační krize není už tolik aktuální. Žáci ale často nezískali možnost celkové škály aktivit, např. i zážitkové aktivity o integraci. V tématu migrační krize měli být spíše mediálními experty s určitým časovým odstupem.
 - Doporučení: **zaměřit se na téma integrace cizinců jakožto dalšího kroku po migrační krizi**.
- Pro některé třídy mohly jít informace více do hloubky.
- **Chyběla návaznost** mezi jednotlivými workshopy.
 - Doporučení: mít mezi jednotlivými workshopy **propojovací linku pro jejich logickou návaznost**.
- Na některých školách se v rámci běžné výuky nevěnují tématu politiky.
 - Doporučení: **zjistit předem „vzdělanostní kondici“ třídy** a workshop pak této kondici přizpůsobit.
- I během hodnocení workshopů se ukázalo, že panují předsudky gymnazistů vůči učňům a naopak.
 - Doporučení: **Podporovat v projektech společné výjezdy mimo školu pro žáky různých typů škol**.
- Na jednom z gymnázií se objevil názor, že skrze projekt se žáci mohou dozvědět o třídní, věkové a skupinové diskriminaci, která je jinde, ale u nás v ČR se neobjevuje.
 - Doporučení: spolu s doporučením po peer to peer setkání učitelů je třeba se věnovat ve workshopech i problematice sociálních nerovností v ČR pro lepší pochopení i tématu demokracie a médií.

- V hodnocení workshopu o médiích se objevilo i to, že žáci nevěří médiím nebo že už nebudou číst noviny. V médiích se ale objevují i informace, kterým je třeba věřit, např. vědecké předpovědi klimatické krize.
 - Doporučení: při učení kritického čtení médií **myslet i na potřebu důvěry ve věrohodná média.**

6.2 Evaluace výjezdu do Berlína

Online evaluační dotazník, vytvořený pracovníky MKC, vyplnilo 65,2 % žáků (15 osob) a 34,8 % pedagogů (8 osob, pedagogů bylo přítomných 7 – u jednoho respondenta došlo k chybě identifikace nebo jeden z pedagogů dotazník vyplnil dvakrát). Celkově se jednalo o 23 respondentů. V dotazníku byla hodnocena organizace výletu, aktivity programu, práce lektorů, spolupráce s dalšími účastníky v průběhu programu, atmosféra v průběhu výletu, ubytování a strava, jak se výlet celkově líbil a jestli by účastníci jeli znovu. Mezi závěrečné otevřené otázky patřily následující: Co se nejvíc líbilo/co bavilo/co překvapilo? a Co chybělo/bychom měli příště vylepšit?

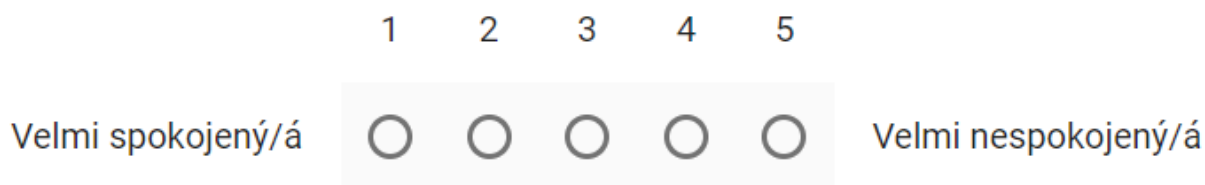
23 odpovědí

graf č. 1: Podíl žáků a pedagogů při hodnocení výjezdu do Berlína

V dalších uzavřených otázkách byla použita pětibodová škála, kde hodnota 1 znamenala velkou spokojenost a hodnota 5 velkou nespokojenost. **U dvou respondentů pravděpodobně došlo k chybě**

čtení hodnotící škály – uvedli, že byli s organizací a spoluprací nespokojení, ale na druhou stranu by jeli znovu a jeden z respondentů měl pozitivní doplňující komentář. („Velké díky, program byl skvěle sestavený, ale příliš velkorysý“).

obr. č. 3: Škála hodnocení výjezdu do Berlína

6.2.1 Souhrn evaluace a evaluační doporučení

Spokojenost a využití potenciálu do budoucna

- Práce lektorů byla velmi dobře hodnocena – celkově i na seminářích.
 - Doporučení: vzít jako motivační aspekt při navazování spolupráce – kvalitní lektoři, přátelský přístup k žákům a spolehlivá komunikace s pedagogy.
- Velmi dobře hodnocena návštěva v organizaci 7x Jung.
 - Doporučení: příště během výjezdu zvolit podobný interaktivní workshop.
- Dobře ohodnoceno porozumění si napříč typy škol.
 - Doporučení: při navazování spolupráce zmiňovat i pozitivní aspekt diversity středních škol a možnosti poznání jiných přístupů různých typů škol.
- Dobře hodnocena spolupráce mezi účastníky.
 - Doporučení: vyzvednout pozitivum spolupráce při motivaci žáků a pedagogů zapojených škol.
- Často se objevila výtku, že chyběl účastníkům volný čas na prohlídku města.
 - Doporučení: ověřovat spokojenost účastníků v průběhu programu, ptát se na zpětnou vazbu.

Co do příště zlepšit

- **Více volného času** pro osobní zkušenost se specifiky místa, možnost si prohlédnout město,
- **redukovat společenské hry** a spíše se více soustředit na distribuci informací,
- **zajistit dobré porozumění obsahu programu a kvalitní překlad** tak, aby všichni účastníci jazykově rozuměli,
- **příště případně výlet prodloužit**, aby se program rozložil do více dní.

Všichni účastníci by jeli znovu.

6.3 Žákovská focus group

Studentské focus group se zúčastnili tři žáci – jeden žák z Gymnázia Arabská a dvě žákyně z Pedagogického lycea. Setkání trvalo přibližně 75 minut, výpovědi byly nahrávány, přepsány a následně zkráceny do níže uvedeného shrnutí.

6.3.1 Shrnutí studentské focus group

První odpověď na otázku, co je interkulturní vzdělávání, jeden z přítomných žáků shrnul následovně: „Vzdělávání o tom, jaký lidi tady s námi žijí. Seznamování s nějakými přístupy, posilování kritického myšlení, **abychom se v tom moderním multikulturním světě a zároveň světě postfaktickým, dokázali trochu orientovat.**“

Jedné přítomné žákyni přišlo **zajímavé poslouchat, jak se mění názory těch lidí skrz ty školy a jak se mění to, co oni považují za pravdu a ty zdroje, kde berou informace.**

Následně jsme se bavili o přínosu a dopadu interkulturního vzdělávání obecně. Jedna z přítomných žákyň odpověděla, že *učit se o ostatních kulturách je dobrá věc, dozvědět se něco, z toho si pak člověk může udělat objektivnější názor*, přítomný žák popsal **zásadní dopad jednoduše jako informační.**

Přínosem účasti v projektu bylo podle žáků například **nabádání ke kritickému myšlení, poznání výzkumných metod a poznávání názorů ostatních spolužáků**. Do středoškolské výuky **padlo doporučení zavést diskuzi**, ta prý ve školách chybí.

Jedna z přítomných žákyň SŠ Pedagogické vyjádřila svoji **vizi změny středoškolské výuky a posilování kompetencí kritického myšlení na všech typech středních škol** následovně:

„Jednou bych to chtěla změnit, aby se o těchto věcech více mluvilo a podporovalo to kritické myšlení. Když se někdo učí na automechaniku, tak jim na té škole nepřijde důležitý, aby se vzdělávali, protože stejně jednou budou spravovat auta. Naopak na těch gymplech jsou vedeni k tomu, aby se bavili o těch problémech, aby o tom diskutovali. Asi je to hodně o tom, že směřují na vysoké školy, kde potřebují větší spektrum znalostí. Ale je to důležité pro každého, umět rozpoznat to, co je pravda a když se někdo snaží třeba vydělat na nějaké informaci.“

S výše uvedenou citací souvisí i další zmíněný přínos projektu a to je **poznání jiných typů středoškolského vzdělávání na základě spolupráce ve výzkumu**. Další přítomná studentka jako přínos zmínila i **výjezd do Berlína a možnost setkání se s emigrantem**: *„Měli jsme tam emigranta, který to vedl a vyprávěl nám svůj příběh. To byla pro mě novinka, vyprávěl o tom, jak musel odejít z rodné země pěšky. Takže to byla asi jedna z nejpřínosnějších věcí.“*

Na tom, že **je důležité číst kriticky média se shodli všichni tři přítomní žáci**. **Čím víc médií člověk čte, tím líp si člověk dává ten obrázek dohromady a nejlépe k tomu lidi učit je v tom hledat manipulativní tendence, aby nevěřili všemu a číst víc zdrojů** a i při učení kritického čtení médií je podle jedné žákyně **nejlepší asi ta diskuze, konfrontovat názor s protiargumenty**.

V pohledu na tendence politického uvažování současných studentů u žáků panovala shoda na tom, že **velkou roli hraje tzv. sociální bublina**, jeden ze studentů popisuje i **mechanismus manipulace politických stran sociálními bublinami**: *„Politické strany s bublinami manipulují jako s davem, ačkoli je tady spousta lidí, kteří jsou kritičtí, ale ta skupina se dá získat celkem lehce a pak vznikají takové věci jako sleva na jízdné nebo „strany pro mladé“. Kritické myšlení by měly podporovat i školy, aby nedocházelo k volbě hesel. Studenti by měli přemýšlet sami za sebe.“*

Přítomný žák zmínil i **věkové rozdělení společnosti a vzájemné předsudky a neporozumění jedné generace druhé generaci**. Jedna ze žákyň srovnávala i **rozdíly mezi vesnicí a velkoměstem a dobrými a horšími školami**, nutné je podle ní i **propojení zkušenosti mladých a starých**.

Aktivní občanství pro žáky znamená **zájem o dny ve státě, kde žijí a přemýšlení o tom, jak situaci vylepšit, ne žít jen sám pro sebe**. Jedna ze žákyň **specifikuje skupinu**, kde by se mělo aktivní

občanství rozvíjet: „Bylo by dobrý, kdyby se o těchto věcech mluvilo na středních školách a druhém stupni ZŠ, protože to je pro tu společnost výhodné.“

Podle přítomného žáka je **základním projevem aktivního občanství jít k volbám** a možnost **jít protestovat by neměla být vynucovaná** a je třeba dát **prostor se vyjádřit i druhé straně**, názoru, se kterým nesouhlasím.

Na tom, zda by **škola** měla být **politická nebo apolitická, nebyla shoda**, protože předem nedošlo k definici toho, co znamená politický, shoda nicméně padla o tom, že **o politice by se na školách mělo debatovat, učitelé by ale žákům neměli názory vnucovat**. Na řadě škol už v současnosti existuje **školní parlament** nebo **školská rada**, takže **participace tam do určité míry probíhá již dnes**.

6.3.2 Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení

- Velmi **podnětné** bylo pro žáky to, že se mohli **dozvídat názory svých spolužáků**.
- Během diskuze zaznělo i téma „**sociální bubliny**“ a **davové manipulace politickými stranami**.
- Jako důležité zmínili žáci, že mohli **poznat** v rámci výzkumu **různé typy středních škol**.
- Podle žáků je potřeba dát pozornost i druhé názorové straně a je důležité **poslouchat názory protistrany** v diskuzi či rozhovoru.
- Ze studentské focus group vyplynula nad rámec jiných poznámek ještě jedna jiná a to, že dochází i ke **generačnímu nepochopení mezi mladou a starší generací**.
 - Doporučení: zamyslet se nad **spoluprací se seniory pro výměnu zkušeností** a práci na **vzájemném pochopení**.

6.4 Rozhovory se žáky

Se žáky proběhlo pět rozhovorů – čtyři s žáky a jeden s žákyní, konkrétně šlo o Evangelickou Akademii (střední odborná škola), SŠ Zeměměřičskou, Akademii řemesel (střední odborné učiliště, zde proběhly 2 rozhovory) a Gymnázium Altis.

6.4.1 Shrnutí rozhovorů se studenty

Jednotlivé školy se rozhodly vstoupit do projektu z různých důvodů. Na dvou školách se jednalo o **zapojení přes konkrétní pedagožku**. Na jedné šlo i o **možnost školy ukázat, že pro studenty dělá něco navíc** a to i proto, že na škole jsou žáci z národnostních menšin. Na dvou školách šlo o podobnou motivaci – snahu dát **žákům co největší rozmanitost v těchto aktivitách** nebo z důvodu **průřezových multikulturních témat**.

Mezi hlavní přínosy projektu patřila **možnost dozvědět se názory ostatních spolužáků, možnost podívat se do berlínské čtvrti Neukölln** (otevření pohledu, jak různě se může žít). Dalším jmenovaným přínosem byly **informace o politice** pro žáky, kteří se o ni běžně nezajímají. Dále i **možnost dozvědět se, jak se cítí uprchlíci**.

„Pro mě to mělo přínos v utvrzení vlastního názoru, který jsem zastával, ale bylo zajímavé si vyslechnout i názory od zbytku třídy. Vystoupil jsem ze své bubliny a slyšel klady toho názoru, který se mi nezamlouvá, ale v rámci toho jsem pochopil, že můj názor není vždycky ten správný.“ student SŠ Zeměměřičská

Pro všechny oslovené žáky byla **účast v projektu zajímavou zkušeností s pozitivním dopadem**. Dalším dopadem bylo, **aby člověk neodsuzoval někoho podle vzhledu a ke každému přistupoval stejně**, jeden žák ale vyjádřil, že tyto projekty **nemají takový dopad**, protože **informace zůstanou v paměti tak týden**. Jeden žák naopak řekl, že projekt na něj **nebude mít takový vliv, protože se o daná témata již dlouhodobě zajímá**.

S realizací projektu byli žáci vcelku spokojení, chválili si zejména komunikaci po mailu, telefonu i ve facebookové skupině. Oceňovali i **možnost práce ve skupinkách**. Na výjezdu do Berlína dva žáci kritizovali **nedostatek času navštívit památky města nebo seznamovací hry, místo nichž by žák ocenil diskuzi nebo nějakou prezentaci**. **Workshopy na školách všichni oslovení žáci chválili**.

Postoje k interkulturnímu vzdělávání byly na všech školách oslovených studentů (Gymnázium Altis, Evangelická Akademie, Akademie řemesel, SŠ Zeměměřičská) **pozitivní a otevřené**.

Ke kritickému myšlení a argumentačním schopnostem, je podle žáků potřeba vést: *„Dneska je toho na internetu strašně moc, je potřeba si vybrat, co je pravda. Dřív jsem chodila na gymnázium a teď na tu střední. Na učňáku si mezi sebou šíří fake news, byl by fajn samostatný předmět, kde by se na téma kritického myšlení bavili. Nemyslim, si že lidi na učňácích jsou hloupí, ale je to ta sociální bublina.“*

Podle jednoho žáka by se mělo jednat **o podporu středoškoláků, na ZŠ by to většinu nezajímalo a nepadlo tak na úrodnou půdu, podle jiného osloveného žáka by se měli naopak podporovat i žáci ZŠ. Jeden z žáků by kritickému myšlení a argumentačním schopnostem učil na bázi debaty.**

Interkulturní vzdělávání by ale podle žáků mělo být důležité i pro žáky základních škol.

Žákyně střední školy komentovala i **relativitu předpokladu 'čím vyšší stupeň vzdělávání, tím méně předsudků'**: „Nevím jestli v MŠ je to potřeba, na ZŠ ale ano, protože na střední škole se lidi pak víc roztřídí. Na základce máme spolužáky Romy a Ukrajince, takže kdyby se tam už vštěpovala ta multikulturní výchova, tak by to bylo fajn. I třeba jako kroužek mimo školu.“

Na gymplu mě překvapilo, že studenti říkali, že nemají předsudky třeba vůči Romům, ale když jsme se ptali na to, jestli tam mají nějaké spolužáky Romy a oni říkali „fakt ne, sem by se ani nedostali...“ Tak to bylo zajímavé.“

Žák středního odborného učiliště zase popsal **rovnost vzdělávání pro všechny**: „Neměly by se dělat rozdíly mezi žáky a studenty na různých typech škol - **důležité je, aby měli všichni vzdělání stejné.**“

Oslovení žáci byli z různých tříd, kde se **různě zajímají o politiku**. V některých třídách si o ní povídají, v jiných ne, **politiku si pojí s volbami a politickými stranami**. Podobně je to i s participací, občanskou aktivitou a zájmem o veřejné dění. V některých třídách se zajímají o **současné demonstrace, pořádané spolkem Milion chvilek pro demokracii**, jeden žák si pod výše uvedenými pojmy představuje především **jít k volbám**, jeden z žáků zmínil i **angažmá ve středoškolské unii**.

Jako témata, která se mezi studenty současně řeší byly zmíněná **ANO, Babiš, okrajově klimatická krize, Evropská unie stran programu Erasmus, projít školním rokem, cena benzínu, migrace**.

Na podpoře dalšího pokračování a podpoře podobných projektů, jakým byl projekt MKC, se shodli všichni oslovení žáci. A to proto, **aby si žáci uvědomovali svět kolem sebe nebo když se studenti dostanou do kontaktu s jinou kulturou, je to skvělá zkušenost** a také proto, že **nejdůležitější jsou ty volby**. Jako důležité se jeví podporovat téma **médií, demokracie a Romů**. Jeden z oslovených žáků se vyjádřil trochu skepticky: „Bude se tomu obecně věnovat víc pozornosti, není to špatná věc, ale většinu lidí to vůbec nezaujme.“

6.4.2 Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení

- Během rozhovorů se ukázal **rozdíl pozice projektu na jednotlivých školách, někde šlo o nadstavbu mimo výuku, jinde zas o část výuky v rámci semináře.**
- Žáci měli **možnost se dozvědět**, díky realizovanému výzkumu, **názory žáků z jiných (typů) škol.**
- Z rozhovorů se studenty se ukázalo, že téměř všichni by **projekt v upravené verzi doporučili už na základní školy.**
 - Doporučení: uvažovat o rozšíření projektu i na druhý stupeň ZŠ.

6.5 Peer to peer setkání s učiteli

Peer to peer setkání učitelů se zúčastnili tři učitelé a to z Gymnázia Přípotoční, Gymnázia Altis a Střední odborné školy a Vyšší odborné školy pedagogické. Diskuse byla nahrávána na diktafon, z přepisu bylo pak vytvořeno níže uvedené shrnutí.

6.5.1 Shrnutí peer to peer setkání

Důvody vstupu do projektu u jednotlivých škol byly rozličné. Jednalo se o **nastavení školy**, možnosti, **aby si žáci vyzkoušeli výzkumné metody**, které byly pro ně velice přínosné. Pedagožka ze Střední odborné školy pedagogické shrnuje následovně: **„Rozhodli jsme se pro to, že je to naše zaměření, že to budou potřebovat pro svoji profesi.“**

Pedagog z gymnázia na kraji Prahy popisoval, že jejich školu navštěvují **žáci z bohatších rodin**, žijících v sídelních satelitech kolem Prahy, **s předsudky a nedostatkem kritického myšlení nicméně bojují** stejně jako žáci z „průmyslové zóny“, jejich motivaci do vstupu do projektu shrnuje takto: **„Jedním z našich cílů je boj se stereotypy.“**

Na pražském gymnáziu se pedagožka, přes kterou probíhá spolupráce **snaží do projektu zapojovat své mladší kolegy**: **„U nás začínají učit mladí lidé, těsně po škole a sotva zvládají osnovy. I když jsem se je snažila do toho projektu nějak šířeji zapojit, tak se nechtějí pouštět do něčeho nového ale postupně se to daří.“**

Aktivní občanství pro přítomné pedagogy znamená **chtít participovat na věcech, které se mě dotýkají**, učitel by měl jít příkladem žákům. Přítomní učitelé se snaží z žáků **dělat kriticky a objektivně uvažující občany** a slovy Karla Čapka - **nepracovat jen pro sebe a tou prací vytvářet prostředí, ve kterém žijeme**. Jedna z přítomných vyučujících si **ze střední školy nepamatuje ty znalosti, ale ty postoje** a za ty může, podle jejích slov, u žáků ručit ač ne úplně u všech.

Důležitá témata mezi žáky na jednotlivých školách byla různá, **na střední odborné škole řeší žáci témata chudoby** z vlastní zkušenosti: „**Naši žáci jsou bezradní v tom, že řeší sociální témata, je tam hodně velká chudoba, často si musí sami vydělávat. Ti jejich rodiče jim říkají něco jiného. Pro mě je to téma bipolarizace společnosti.**“

Na gymnáziu v okrajové části Prahy se zase mezi žáky řeší, **jestli zůstat v ČR nebo odejít do zahraničí** a pak téma **maloměšťáctví a nevzdělanosti ve společnosti**.

Doporučením pedagogů pro další témata bylo pokračovat prakticky v tématu médií a také se nově zaměřit na téma chudoby a sociálních nerovností v ČR.

Jmenovaným přínosem projektu byla **diskuze** a pak také to, že se **se žáky o daných tématech někdo baví**, projekt ukázal cestu ve struktuře praktických témat pro všeobecný přehled. Přínosem projektu bylo i, **že tam zaznělo to téma té pravdy, aby oni začali trochu jinak myslet**. „Největší echo“ na jednom z gymnázií vyvolal **workshop o médiích, o manipulacích a vlastnických vztazích v médiích**.

Zároveň se **v otázce přínosu projektu objevilo doporučení na inovaci tématu migrace tématem integrace**: „**Přišlo mi že ta vlastní látka o té migraci potřebuje trochu inovovat, že by bylo zajímavé se podívat, jak třeba v Británii nebo v Německu funguje taková škola, aby oni se připravovali na to, že taky jednou budou rodiči, kteří budou mít děti v MŠ, takže posunout se trochu dál.**“

Dopad projektu byl přítomnými pedagogy pojmenován jednak **v rovině spolupráce s dalšími institucemi do budoucna, dopad bude mít projekt zvlášť na žáky zapojené do výzkumu**. Na střední odborné škole pedagogické byl více chválený **dopad projektu v minulém roce, kdy tvořili vlastní projekty ve volném čase a naučili se všechno řídit sami**. V letošním projektu snad **workshop o médiích**. Přínosné bylo i setkání s profesionálními lektory: „**Bylo přínosné vidět profesionální multikulturalisty, opravdu profesionály, kteří přicházejí z nějaké praxe a nejsou žádná strašidla.**“

S realizací projektu byli přítomní vyučující spokojeni. Chválili **přípravenost, komunikaci a dostatek průběžných informací i hlídání termínů ze strany MKC**. Velmi chválili i **možnost setkání studentů z různých typů škol na výjezdu v Berlíně**: „**Co se týče Berlína, tak za pozitivní beru i to, že se tam setkali studenti z různých typů škol. Během těch tří dnů se mezi sebou žáci mohli bavit na různá témata, i**

když si to třeba předtím nedokázali představit, takže to беру jako takovou integraci v přímém přenosu.“

Projekt se dále líbil i z důvodu **krátkodobých aktivit**. Co se týče doporučení na zlepšení, s přípravou projektu by bylo **třeba začít dříve v září** (řada projektů ale začíná na jaře, kdy už je školní rok rozběhnutý) a **více kontaktovat učitele, ředitele škol a zástupce**. **U sedmého ročníku gymnázia byla metodika workshopů spíše „základkovitější“ a bylo příliš jasné, co se po nich chce**. Výjezd do Berlína by se **příště dal zpestřit poukázáním na kontrast mezi jeho historií a současností**: „A za mě pak ještě, co se týká Berlína a jeho nacistické minulosti v rámci těch míst, tak tam by vystoupil dobře ten kontrast ukázáním na to, že dneska je Berlín jedním z nejvíc multikulti městem v Evropě, ale před osmdesáti lety to bylo naopak nejrassističtější město na světě. Takže jeden den jít do muzea nacismu a druhý den třeba na nějaké hřiště, kde si hrajou bílí kluci s arabskými, tam by se dal ukázat ten kontrast.“

Vzhledem k tomu, že spolupracující školy mají **k podobným projektům pozitivní přístup**, budou **dále pokračovat ve spolupráci nejen s MKC**.

Jako závěrečná doporučení pro to, co příště v projektu udělat lépe padlo **doporučení konceptu živé knihovny a zaměření se na nejnižší sociální vrstvy**, se kterými se žáci SOŠ pedagogické ve školkách a školách potkají. Doporučeno bylo i **rozvíjet téma médií, Berlusconiho a sledování toho, jak na Babišovy kauzy reagují média**, dále **integrace menšin** (Vietnamská komunita v Libuši, ruská a ukrajinská komunita, stereotypy o menšinách) či **představení komunity na bázi besedy nebo zážitkové aktivity**. Posledním doporučením bylo zavést do projektu aktivitu **rétorického cvičení jak komunikovat s tím, s kým názorově nesouhlasím**, spíše by se ale mělo jednat o **nenásilnou komunikaci (jak říci svůj názor a neútočit, neubližovat, respektovat druhé a používat sebereflexi)**.

6.5.2 Shrnutí evaluace a evaluační doporučení

- Na střední odborné škole pedagogické by podle vyučující **mohly být projektové aktivity směřovány už do MŠ**.
 - Doporučení: podpořit žáky pedagogických škol, aby projektové aktivity zaměřovali více prakticky do školství, jejich pravděpodobného dalšího profesního směřování.
- Zazněl i návrh, že by skrz projekty mohli být workshopy podpořeni i sami **učitelé, kteří potřebují být kritickému myšlení a argumentačním schopnostem také vedeni**.
- Dalším doporučením pedagogů je **podporovat podobnými projekty žáky všech typů SŠ –**

předsudky panují u žáků všech typů škol.

- Doporučením pedagogů pro další témata bylo **pokračovat prakticky v tématu médií a také se nově zaměřit na téma chudoby a sociálních nerovností v ČR.**
 - Doporučení: zahrnout v dalších připravovaných projektech i tato témata pro širší kontext vysvětlení i přílišné důvěry ve fake news nebo volby populistických stran a tématu demokracie.
- Silným přínosem projektu je **diskuze a že se se studenty někdo baví.**
 - Doporučení: uvést i v motivaci pro zapojení dalších škol.
- Jako důležitá se ukázala **podpora setkávání žáků různých typů škol** za účelem lámání předsudků a posilování jejich sebevědomí.
- Dalším doporučením pedagogů bylo **začít plánovat aktivity s předstihem, kontaktovat ředitele a zástupce ředitelů.**
- K výjezdu do Berlína bylo poznamenáno, že se dal hezky ukázat kontrast současnosti (integrační aktivity) a minulosti Berlína (nacistické město).
- Pro další projekty byl doporučen **koncept „živé knihovny“ pro lepší přiblížení reality** žákům.
- Bylo doporučeno **pokračovat v tématu médií.**
- Namísto workshopů o migrační krizi bylo doporučeno **téma integrace menšin v Praze a představování menšin na bázi besedy nebo zážitkové aktivity.**
- Doporučení je i pracovat i s reflexí a sebereflexí vlastního názoru reflexí názorů ostatních a použít ve workshopech koncept nenásilné komunikace.

6.6 Rozhovory s učiteli

Pro polostrukturovaný rozhovor (jeho scénář je v příloze) byli osloveni dva učitelé, konkrétně ze Středního odborného učiliště a Střední školy Zelený Pruh (Akademie řemesel) a ze Střední odborné školy Zeměměřičské. Jeden rozhovor byl nahráván a následně přepsán, druhý rozhovor byl pouze zapisován, oba trvali zhruba 20 minut a probíhali na školách, kde učitelé působí.

6.6.1 Shrnutí rozhovorů s učiteli zapojených škol

Důvodem vstupu do projektu, motivací a zapojení daných tříd bylo u Akademie řemesel a SOŠ Zeměměřičské bylo **rozšiřování obzorů žáků, rozšiřování úhlů pohledu, setkání s jinými názory,**

předchozí zkušenost se spoluprací s MKC, projekt se hodil od Občanské výchovy či to, že je projekt přínosnější než věnování se teoretickým poznatkům.

Do projektu na daných dvou školách **zapojeni žáci druhých a třetích ročníků, které čekají maturity v nadcházejících letech.**

Aktivní občanství pro pedagoga z Akademie řemesel znamená ***zájem o to, co se kolem děje je povinnost vůči potomkům, zlepšení prostředí kolem sebe kvůli dětem, jít jim příkladem*** a podporovat by se mělo už na ZŠ ve smyslu učení chování ve společnosti, na SOŠ mají podle něj, žáci navíc již víc kritický přístup. Podle pedagožky ze SOŠ Zeměměřičské **aktivní občanství v naší společnosti naprosto chybí, děti tomu nejsou vedeni z domova a škola to supluje a ve vrstevnické skupině je to podle ní účinnější než doma nebo někde v obci.**

Co se týká participace na společenském dění, tak tam se jsou, podle pedagožky ze SOŠ Zeměměřičské, žáci schopni na leccems podílet, ale rozhodně ***už to patří na ty základy na druhý stupeň, tam by měl být ten začátek a na SOŠ by to mělo pokračovat.***

Vydařenou participaci žáků na škole, ale i úskalí či naopak dobré východisko zapojení popsala v rozhovoru následovně: *„Loni jsme dělali evaluační dotazník školy, který byl zaměřený na studenty, učitele, rodiče a vedení školy a dělali jsme to se studenty třetího ročníku, letošního čtvrtého. S nějakou naší pomocí a usměrní studentů z toho vyšla hodnotná evaluace. Jediný problém, který tam vidím je, že se toho většinou ujme ta aktivnější skupina lidí. Jedna ze změn po evaluaci byl vznik studentského parlamentu. Ale je to i vstřícností současného vedení školy.“*

V současnosti pro studenty **důležité téma** ani jeden z oslovených pedagogů **nedokázal pojmenovat, shodli se** nicméně na tom, že **o politiku se žáci nezajímají.**

Přínos v projektu MKC popsal pedagog Akademie řemesel jako ***setkání s učiteli a studenty z jiných typů škol***, za důležitý přínos považoval **workshop v Berlíně o historii Německa a srovnání žáků – „naši byli stejní, jak na tom gymnpu, tak u nás – to bylo dobré“.**

Pedagožka ze SOŠ Zeměměřičské zmínila, že i kdyby projekt zaujal jen jednoho, dva studenty ze třídy, byl by to přínos. Projekt podle ní neoslovil všechny žáky, ale spíše jen jedince a to cvičením argumentačních schopností, to v běžné výuce chybí, dále vidí přínos v tom, že ***všichni měli možnost zkusit si to a najít si nějaké argumenty, které pak byli nuceni prezentovat***, zaujala ji i metodika hodiny o demokracii.

Jako jeden z dopadů projektu pedagog z Akademie řemesel zmínil **možnost setkat se s uprchlíkem – lektorem**, to by se asi dalo ale spíše považovat za přínos projektu, jako další z dopadů pros žáky podle něj patřilo to, že **se všichni** (v Berlíně) **spřátelili**. Pedagožka ze SOŠ Zeměměřičské jako přínosy jmenuje to, že **se žáci dozvědí blíže o věcech, co se dějí a sami je nesledují, mají možnost si osvojit metody kritického myšlení a možnost cvičit argumentační dovednosti**.

S **realizací projektu** byli oba oslovení pedagogové **spokojeni**. Učitel z Akademie řemesel měl pouze dvě kritické poznámky k výjezdu do Berlína a to byl **nedostatek času vidět památky** a následně více úhlů pohledu na problematiku, s níž se žáci setkali: „*Příště vést vzdělávací výjezd z více úhlů pohledu, ne jen migrantský pohled, ale i pohled starousedlíků či kritiků pro celkový obrázek situace.*“

Z hlediska pedagožky ze SOŠ Zeměměřičské také s realizací panovala spokojenost, nicméně do příště by se dalo zlepšit to, **aby dostalo víc lidí možnost se projevit, jeden kluk mluvil až moc**. Více se jí obsahově líbil ten projekt, který na škole probíhal loni, **může to být i tím, že už je po migrační vlně, že už to odeznívá, že tomu nevěnují takovou pozornost** a také tím, že **letos chyběl ten projekt, který vedl k nějaké spolupráci i mimo třídu a ve svém volném čase**: „*Loni, když byla ta prezentace projektů, tak mi přišlo taky fajn, že ta skupina, která tam šla svůj projekt odprezentovat, takže měli možnost vidět tu práci jiných. To je fajn, pro to srovnání, že vidí i aktivní studenty z jiných typů škol.*“

Na otázku zda mají v plánu na školách dále navazovat obdobnými projekty, pedagog z Akademie řemesel odpověděl takto: „*Když to není vedené tendenčně, tak proč ne, důležité je, aby tam byly dané různé úhly pohledu.*“ Na SOŠ Zeměměřičské **záleží na novém vyučujícím občanské nauky**, jak bude chtít ten předmět pojímat.

6.6.2 Shrnutí evaluačních zjištění a evaluační doporučení

- Během rozhovorů s pedagogy se objevil názor (stejně jako v jiných evaluačních setkání i s žáky), že by bylo vhodné **rozšířit projekt už i na druhý stupeň ZŠ**.
 - Doporučení: zjistit, zda nějaké grantové výzvy necílí již na žáky druhého stupně ZŠ.
- Při rozhovorech se rovněž ukázalo, že pedagogové ze středních odborných škol a učilišť, ale i gymnázií **skrz projekt můžou podporovat sebevědomí žáků**.
 - Doporučení: **podporu sebevědomí žáků napsat i do cílů projektu**.
- Během rozhovorů pedagog ze Středního odborného učiliště zmínil, že velmi podnětné **bylo setkání**

s „živým migrantem“.

- Doporučení: podpořit v dalších projektech setkávání žáků přímo s migranty nebo jinými skupinami a osobami, o kterých se ve workshopech mluví.
- Oba oslovení pedagogové si chválili posilování argumentačních schopností a kritického myšlení žáků.
- Během workshopů by víc lidí ze třídy mělo dostat prostor k vyjádření.
 - Doporučení: při diskuzi je třeba dbát na to, aby prostor dostali všichni žáci.
- Pedagožka, jejíž třída se nezapojila do výzkumu v rámci projektu zmínila, že během projektu chyběla spolupráce žáků na projektu ve volném čase.
 - Doporučení: konzultovat včas míru zapojení žáků na daných školách.
- I během rozhovorů zaznělo, že téma migrační vlny již není tolik aktuální.
 - Doporučení: zaměřit se na téma integrace jakožto dalšího kroku po tématu migrační vlny.
- Workshopy i další aktivity je potřeba podle pedagoga z Akademie řemesel třeba vést vždy z více úhlů pohledu a ne jednostranně či tendenčně.

7. Výstupy evaluace

Níže jsou uvedeny jednotlivé evaluační výstupy, ze kterých byla vytvořena výše uvedená shrnutí a evaluační doporučení.

7.1 Evaluace workshopů - konkrétní hodnocení na jednotlivých školách

SOU a SŠ Zelený pruh - maturanti

Hodnotící dotazník na SOU a SŠ Zelený Pruh vyplnilo celkem 13 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,38**

struktura workshopu: **2**

obsahová stránka workshopu: **2,1**

lektori: **1,6**

práce ve skupinách: **1,8**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (1,6), nejhůře organizaci workshopu (2,38).

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 2,8 – až po hodnotu 3,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 11 žáků (84,6 %) odpovědělo kladně, 3 žáci (15,4 %) potom záporně.

Zde jeden z uvedených komentářů k otázce splnění očekávání: „Tyto workshopy jsou dobrá věc, ale je zapotřebí lépe zvážit výběr témat a účel workshopu.“

Délka trvání workshopu byla optimální pro 11 žáků (84,6 %), nevyhovující pak pro dva žáky (15,4 %).

Práci s lektory hodnotili žáci například takto: „Práce lektorů na dobré úrovni, aktivně vedli workshop a pracovali vcelku správně.“

V otázce, co nejužitečnějšího se žáci dozvěděli, jeden z žáků odpověděl následovně: „Dozvěděl jsem se, že jsem si akorát utvořil svůj vlastní názor ohledně migrace a nadále nechápu "vítačeuprchlíků.“

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 10 žáků (77 %), záporně odpověděli tři z nich (23 %).

Odpovědi doplnili např. těmito komentáři:

„Určitě využiju spoustu argumentů v budoucnu.“

„Až budu pomáhat uprchlíkům a oni mě podřezají.“

Na workshopu scházela například *větší možnost projevit svůj názor.*

Celkově projekt hodnotilo třináct žáků SOU a SŠ Zelený Pruh nejvíce spíše pozitivně a dále velmi pozitivně. Spíše nespokojených či velmi nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 4: Celkové hodnocení workshopu SOU a SŠ Zelený pruh - maturanti

Altis 1. WS 2018

Hodnotící dotazník po prvním workshopu na gymnáziu Altis vyplnilo celkem 14 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **1,35**

struktura workshopu: **1,35**

obsahová stránka workshopu: **1,1**

lektoři: **1,3**

práce ve skupinách: **1,2**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili obsahovou stránku workshopu (1,1), nejhůře organizaci a strukturu workshopu (1,35).

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 1,2 – až po hodnotu 1,8.

V otázce splnění očekávání workshopu všichni žáci odpověděli kladně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro 12 žáků (85,7 %), nevhovující pak pro dva žáky (14,3 %).

Doplňující komentář: „Časový plán byl příliš ambiciózní - buď zdelšit workshop nebo zkrátit strukturu.“

Práci s lektory komentovali žáci například takto: „Získali si pozornost, nasměřovali nás ke spolupráci.“

V otázce, co nejužitečnějšího se žáci dozvěděli, jeden z žáků odpověděl následovně: „Zjištění o stereotypech pro vlastní předejetí zbytečných diskriminací.“

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 11 žáků (78,6 %), záporně odpověděli tři z nich (21,4 %).

Komentář jednoho ze žáků: „Budu více přemýšlet nad předsudky, vtipy a k čemu to může vést.“

Na workshopu scházel čas na splnění všech úkolů v celé šíři.

Celkově projekt hodnotilo čtrnáct žáků Gymnázia Altis nejvíce spíše pozitivně a dále velmi pozitivně.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 5: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, 1. workshop 2018

Altis 2. WS 2018

Hodnotící dotazník na gymnáziu Altis vyplnilo celkem 14 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **1,3**

struktura workshopu: **1,3**

obsahová stránka workshopu: **1,3**

lektoři: **1,2**

práce ve skupinách: **1,4**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (1,2), nejhůře práci ve skupinách (1,4). Jednalo se ale o nepatrný rozdíl v celkově pozitivním hodnocení.

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 1,4 – až po hodnotu 2,2.

V otázce splnění očekávání workshopu 13 žáků (92,9 %) odpovědělo kladně, 1 žák (7,1 %) potom záporně.

Jeden z komentářů k doplnění otázky: *„Místo plánovaného programu se strhla dlouhá diskuze, nehodnotím ale pro to negativně.“*

Délka trvání workshopu byla optimální pro 11 žáků (78,6 %), nevyhovující pak pro dva žáky (21,4 %).

Práci s lektory hodnotili žáci například takto: *„Prokázali schopnost práce se studenty. Dokázali držet hodinu v daných kolejích.“*

V otázce, co nejužitečnějšího se žáci dozvěděli, jeden z žáků odpověděl následovně: *„Že přestože v naší společnosti (třídní, věk, skupina) se diskriminace neobjevuje, tak jinde může být rozsáhlá.“*

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 13 žáků (92,9 %), záporně odpověděl jeden z nich (7,1 %).

Jeden z žákovských komentářů: *„Budu nad tématy více přemýšlet.“*

Ve workshopu scházely méně obecné a všem neznámé informace.

V prostoru pro připomínky se objevil například tento komentář: *„Otevřené debaty jsou dle mého názoru nejzajímavější a nejvíce obohacující.“*

Celkově projekt hodnotilo čtrnáct žáků gymnázium Altis nejvíce spíše pozitivně a dále velmi pozitivně. Menšina žáků byla spíše nespokojena.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 6: Celkové hodnocení workshopu gymnázium Altis, 2. workshop 2018

Altis 3. WS 2018

Hodnotící dotazník na gymnáziu Altis vyplnilo celkem 13 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **1,6**

struktura workshopu: **1,4**

obsahová stránka workshopu: **1,5**

lektori: **1,3**

práce ve skupinách: **1,5**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (1,3), nejhůře organizaci workshopu (1,6). Opět se nejednalo o významný rozdíl v celkově pozitivním hodnocení.

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 1,8 – až po hodnotu 2,4.

V otázce splnění očekávání workshopu všichni žáci odpověděli kladně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro všechny žáky.

Práce s lektory byla formulována v jednom z komentářů následovně: „Srozumitelně formulovali svoje myšlenky a dobře se s nimi komunikovalo.“

Jedna z nejužitečnějších informací byla *míra neobjektivnosti médií*.

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 12 žáků (92,3 %), záporně odpověděl jeden z nich (7,7 %).

Mezi pojmenované znalosti a dovednosti patří například *všeobecný rozhled, lepší pohled na současnou situaci na společnost*.

Celkově projekt hodnotilo třináct žáků gymnázia Altis nejvíce spíše pozitivně a dále velmi pozitivně. Ani spokojených ani nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 7: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, 3. workshop 2018

Altis březen 2019

V březnu 2019 vyplnilo na gymnáziu Altis hodnotící dotazník 21 žáků (95,5 %) a jeden pedagog (4,5 %).

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **1,6**

struktura workshopu: **2**

obsahová stránka workshopu: **2,2**

lektori: **1,7**

práce ve skupinách: **1,6**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili organizaci workshopu (1,6) a práci ve skupinách (1,6), nejhůře obsahovou stránku workshopu (2,38).

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých hodnotitelů se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 2,4 – až po hodnotu 3,2.

V otázce splnění očekávání workshopu 20 hodnotitelů (91 %) odpovědělo kladně, 2 hodnotitelé (9 %) potom záporně.

Jeden z komentářů k očekávání byl následující: „*Důraz na téma migrace ve 2. workshopu , resp. reakce žáků, ukázala, že látka v obecné rovině (migrační krize) už není top aktuální.*“

Délka trvání workshopu byla optimální pro 22 hodnotitelů (81,8 %), nevyhovující pak pro dva hodnotitele (18,2 %).

Práce s lektory byla slovně hodnocena například takto: „*Bylo zjevné, že se lektori o tuto problematiku zajímají a jejich styl projevu se mi líbil.*“

Jako jedno z nejužitečnějších v rámci workshopu hodnotícím přišlo *rozpoznávání pravdivých informací.*

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 18 hodnotících (81,8 %), záporně odpověděli čtyři z nich (18,2 %).

Slovně okomentovali například takto: „*Budu brát zprávy od většího spektra poskytovatelů.*“

Na workshopu scházelo *vysvětlení některých pojmů předtím než s nimi začneme pracovat* a příště je třeba zvážit, *zda upravovat nebo určovat názory skupinám.*

V prostoru pro připomínky bylo uvedeno: „*Nenutit žáky vymýšlet extrémní nesmyslné argumenty.*“

Celkově projekt hodnotilo 22 hodnotitelů gymnázia Altis nejvíce spíše pozitivně a dále velmi pozitivně. Ani spokojených ani nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 8: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, březen 2019

Střední odborné učiliště a Střední škola Zelený Pruh - učni

Hodnotící dotazník na SOU a SŠ Zelený Pruh vyplnilo celkem 16 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,4**

struktura workshopu: **2,4**

obsahová stránka workshopu: **2,4**

lektoři: **2,1**

práce ve skupinách: **2,1**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (2,1), nejhůře organizaci, strukturu a obsahovou stránku workshopu (2,4). V nejlepším a nejhorším hodnocení se jednalo se o malé rozdíly.

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se ovšem pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 3,2 – až po hodnotu 4,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 14 žáků (87,5 %) odpovědělo kladně, 2 žáci (12,5 %) potom záporně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro 13 žáků (71,25 %), nevyhovující pak pro tři žáky (18,75 %).

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 9 žáků (56,25 %), záporně odpovědělo 7 z nich (43,75 %).

Celkově projekt hodnotilo 16 žáků SOU a SŠ Zelený Pruh (učni) nejvíce spíše ani pozitivně ani negativně a dále spíše pozitivně. Velmi spokojených či velmi nespokojených byla spíše menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 9: Celkové hodnocení workshopu Střední odborné učiliště a Střední škola Zelený Pruh - učni

Gymnázium Jana Nerudy

Na gymnáziu Jana Nerudy hodnotící dotazník vyplnilo 15 žáků (93,7 %) a jeden pedagog (6,3 %).

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,3**

struktura workshopu: **2,5**

obsahová stránka workshopu: **3**

lektoři: **2,1**

práce ve skupinách: **1,9**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili práci ve skupinách (1,9), nejhůře obsahovou stránku workshopu (3).

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých hodnotitelů se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 2,4 – až po hodnotu 3,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 9 hodnotitelů (56,3 %) odpovědělo kladně, 7 hodnotitelů (43,7 %) potom záporně.

Hodnocení očekávání doplnili například tímto komentářem: „*Workshop byl kvalitní obecně mohl jít víc do hloubky, velké části probíraných témat studenti znají.*“

Délka trvání workshopu byla optimální pro 10 hodnotitelů (62,5 %), nevyhovující pak pro 6 hodnotitelů (37,5 %).

Práce s lektory byla komentována například takto: „*Skvělý, jen ne pro víceletá gymnázia. Myslím, že my všichni jsme tady schopni rozumně posoudit, jaká média číst, čemu věřit a že menšiny nejsou špatné.*“

V otázce, co nejužitečnějšího se žáci dozvěděli, jeden z hodnotitelů odpověděl následovně: „*Možná, že na učňácích je většina proti migraci, jak zmínila jedna slečna.*“

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 6 hodnotitelů (40 %), záporně odpovědělo 9 z nich (60 %).

Jeden z doplňujících komentářů k využití znalostí: „Větší rozhled v tématu, o kterém jsem toho mnoho nevěděl.“

Na workshopu scházely *podrobnější znalosti, nové informace, prezentace výzkumů.*

V prostoru k připomínkám byl nalezen například tento komentář: „*Nic jsme se nedozvěděli, za 3 hodiny kdy jsme seminář měli, nebyla ani nová fakta ani zajímavá diskuze, k některým diskuzím dali věty na diskutování, ale ihned si vyložili špatně.*“

Celkově projekt hodnotilo šestnáct hodnotitelů gymnázia Jana Nerudy nejvíce ani pozitivně ani negativně a dále spíše pozitivně. Menšina byla velmi spokojena nebo spíše nespokojena.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 10: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Jana Nerudy

SŠ Zeměměřičská

Na SŠ Zeměměřičské vyplnilo hodnotící dotazník celkem 28 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,6**

struktura workshopu: **2,9**

obsahová stránka workshopu: **2,9**

lektoři: **2,5**

práce ve skupinách: **2,8**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (2,5), nejhůře strukturu a obsahovou stránku workshopu (2,9).

Rozptyl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1,6 – přes hodnotu 3,6 – až po hodnotu 4,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 20 žáků (71,4 %) odpovědělo kladně, 8 žáků (28,6 %) potom záporně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro 21 žáků (75 %), nevyhovující pak pro 7 žáků (25 %).

Práce s lektory byla hodnocena např. následovně: „Lektorky byly fajn, jenom pak trošku bylo nudné.“

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 16 žáků (57,1 %), záporně odpovědělo 12 z nich (42,9 %).

Celkově projekt hodnotilo 28 žáků SŠ Zeměměřičské nejvíce spíše pozitivně a ani pozitivně ani negativně. Velmi spokojených či spíše nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 11: Celkové hodnocení workshopu SŠ Zeměměřičská

Střední odborná škola pedagogická

Na Střední škole pedagogické hodnotící dotazník vyplnilo celkem 23 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **3,1**

struktura workshopu: **2,8**

obsahová stránka workshopu: **2,6**

lektoři: **2,8**

práce ve skupinách: **2,4**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili práci ve skupinách (2,4), nejhůře organizaci workshopu (3,1).

Rozptyl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1,4 – přes hodnotu 2,6 – až po hodnotu 3,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 9 žáků (39,2 %) odpovědělo kladně, 14 žáků (60,8 %) potom záporně.

Z většiny záporné hodnocení očekávání workshopu žáci okomentovali následovně:

„Máme se učit věci k maturitě a ne místo pedagogiky projekt MKC!“

„Všechno už jsem věděl před tím, čekala jsem něco, co se běžně sama nedozvím.“

Délka trvání workshopu byla optimální pro 10 žáků (43,5 %), nevyhovující pak pro většinu - 13 žáků (56,5 %).

Žáci spíše nespokojenost s délkou trvání doplnili např. těmito komentáři:

„Pro maturitní ročník by mohla být délka workshopu kratší.“

„Zbytečný workshop, který jsme už jednou měli, nevhodný pro maturitní ročník.“

Práce s lektory byla komentována pozitivně i negativně a to např. následovně:

„Práce lektorů mi přišla nepřipravená a organizace se mi moc nelíbila, vše bylo hektické.“

„Líbí se mi, že lektori s námi diskutují a probírají naše názory.“

Mezi nejužitečnější poznatky patřily informace o médiích a majitelích médií.

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 7 žáků (30,4 %), záporně odpovědělo 16 z nich (69,6 %).

Odpovědi byly doplněny následovně: *„Znalosti jsme už měli, jen jsme je probrali více do hloubky a vyměňovali si naše názory.“*

Na workshopu chyběla návaznost mezi jednotlivými workshopy.

Prostor pro připomínky byl pokryt například těmito komentáři:

„Prosím nechodte k maturitním ročníkům, děkuji!“

„Témata jsme měli už několikrát.“

Celkově projekt hodnotilo 23 žáků SOŠ Pedagogické nejvíce ani pozitivně ani negativně a dále byli žáci spíše spokojení a spíše negativně. V protipólech velmi spokojených a velmi nespokojených žáků byly menšiny.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 12: Celkové hodnocení workshopu Střední odborná škola pedagogická

Střední odborné učiliště Ohradní

Na Středním odborném učilišti vyplnilo dotazník celkem 22 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,5**

struktura workshopu: **2,7**

obsahová stránka workshopu: **2,6**

lektoři: **2,3**

práce ve skupinách: **2,4**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (2,3), nejhůře strukturu workshopu (2,7). Mezi nejlepším a nejhorším hodnocením se nejednalo o příliš velký hodnotový rozdíl.

Rozptyl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1,2 – přes hodnotu 3,4 – až po hodnotu 5.

V otázce splnění očekávání workshopu 13 žáků (59 %) odpovědělo kladně, 9 žáků (41 %) potom záporně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro 16 žáků (72,7 %), nevyhovující pak pro 6 žáků (27,3 %).

Jako jednu z nejdůležitějších informací se žáci dozvěděli, že *nemají všemu věřit*.

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využijí 3 žáci (18,75 %), záporně odpovědělo třináct z nich (81,25 %).

Na workshopu scházela teorie o politice, v níže se žák *moc neorientuje*.

Celkově projekt hodnotilo šestnáct žáků SOU Ohradní nejvíce ani pozitivně ani negativně a dále spíše negativně. Spíše spokojených či velmi nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 13: Celkové hodnocení workshopu Střední odborné učiliště Ohradní

Evangelická akademie

Hodnotící dotazník na Evangelické akademii vyplnilo celkem 22 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **2,1**

struktura workshopu: **2,4**

obsahová stránka workshopu: **2,5**

lektoři: **2,1**

práce ve skupinách: **2**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili práci ve skupinách (2), nejhůře obsahovou stránku workshopu (2,5).

Rozptyl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 2,6 – až po hodnotu 3,4.

V otázce splnění očekávání workshopu 15 žáků (68,2 %) odpovědělo kladně, 7 žáků (31,8 %) potom záporně.

Jeden z doplňujících komentářů k otázce: „*Nepochopila jsem účel aktivit, přišly mi zbytečné.*“

Délka trvání workshopu byla optimální pro 11 žáků (50 %), nevyhovující pak pro stejný počet žáků, pro 11 (50 %).

Práci s lektory komentovali následně:

„*Líbilo se mi to kromě špatné úpravy prezentace.*“

„Lektorky vypadaly zmateně.“

„Mluvila jen jedna lektorka.“

Jako jedna z nejužitečnějších informací byla, že *Babiš vlastní tolik novin*.

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 15 žáků (68,2 %), záporně odpovědělo 7 z nich (31,8 %).

Jeden z žáků svou odpověď doplnil následujícím komentářem: „*Nebudu věřit médiím a číst noviny.*“

Na workshopu byla například *malá písmenka v prezentaci a moc textu*.

Celkově projekt hodnotilo 22 žáků Evangelické akademie, nejvíce ani pozitivně ani negativně a dále spíše pozitivně. Velmi spokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

obr. č. 14: Celkové hodnocení workshopu Evangelická akademie

Pražské humanitní gymnázium

Hodnotící dotazník na Pražském humanitním gymnáziu vyplnilo 17 žáků.

Jednotlivé oblasti workshopu hodnotili žáci následovně:

organizace workshopu: **1,7**

struktura workshopu: **1,8**

obsahová stránka workshopu: **1,5**

lektoři: **1,4**

práce ve skupinách: **1,5**

Průměrně nejlépe tedy hodnotili lektory (1,4), nejhůře strukturu workshopu (1,8).

Rozptýl průměrného celkového hodnocení u jednotlivých žáků se pohyboval od hodnoty 1 – přes hodnotu 1,8 – až po hodnotu 3,8.

V otázce splnění očekávání workshopu 16 žáků (94,1 %) odpovědělo kladně, 1 žák (5,9 %) potom záporně.

Délka trvání workshopu byla optimální pro všechny žáky.

Odpovědi doplněny následujícím komentářem: „*Při nějakých tématech by byla fajn pauza.*“

Práce s lektory byla komentována následovně: „*Líbil se mi přátelský a vstřícný přístup.*“

Jako jedny z nejdůležitějších informací byly *informace o problémech sociálně vyloučených.*

Znalosti a dovednosti získané během workshopu využije 9 žáků (60 %), záporně odpovědělo šest z nich (40 %), dva neodpověděli.

Žáci doplnili např. tímto komentářem: „*Budu si dávat větší pozor na to, co čtu.*“

To, co na workshopu scházelo bylo komentováno např. takto: „*Sluníčkářství není můj šálek kávy.*“

V prostoru pro připomínky se objevil například tento komentář: „*Přišlo mi, že celý seminář byl jednostranně zaměřen, možná by se hodilo uznat, že ne všichni jsou takoví, jak seminář popisuje.*“

Celkově projekt hodnotilo 17 žáků Pražského humanitního gymnázia, nejvíce byli žáci velmi spokojeni a dále velmi spokojeni. Spíše nespokojených či ani spokojených, ani nespokojených byla menšina.

velmi spokojen/a				velmi nespokojen/a
1	2	3	4	5

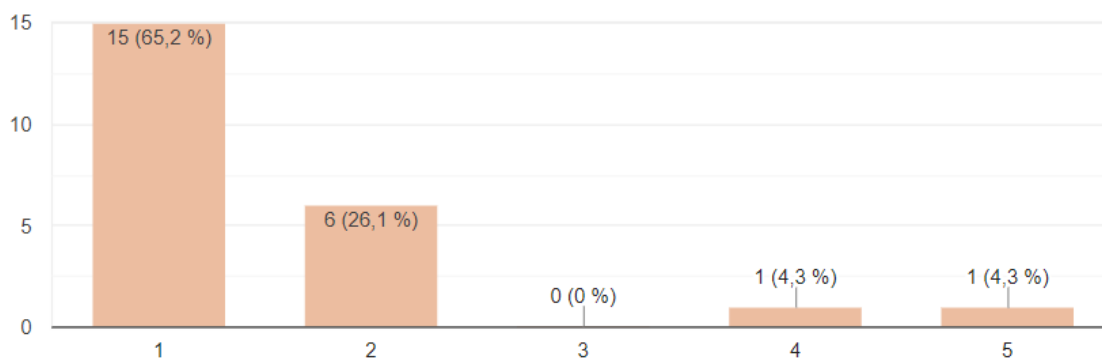
obr. č. 15: Celkové hodnocení workshopu Pražské humanitní gymnázium

7.2 Evaluace výjezdu do Berlína

Jak hodnotíte organizaci výletu?

S organizací výletu byla drtivá většina účastníků velmi spokojena (65,2 %), spíše spokojeno bylo 26,1 % účastníků. Spíše nespokojena byla jedna osoba a velmi nespokojena také jedna osoba.

23 odpovědí

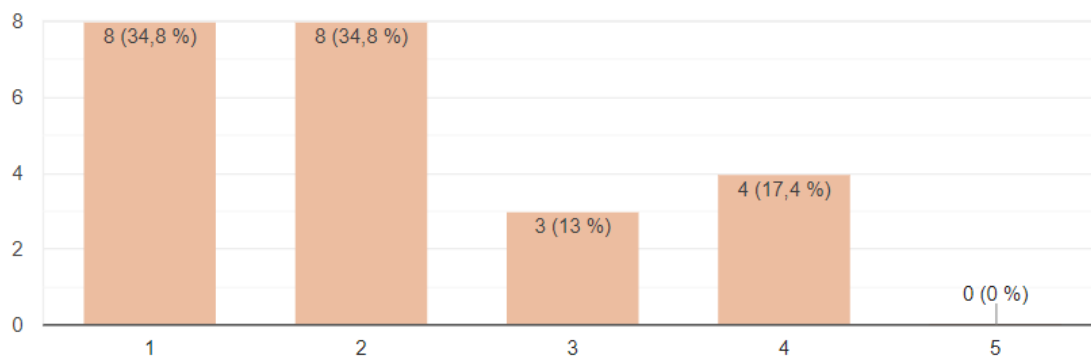

graf č. 2: Hodnocení organizace výletu

Jak hodnotíte aktivity programu?

S aktivitami programu bylo velmi spokojeno 34,8 % účastníků (8 osob) a stejný počet a podíl osob byl také spíše spokojen. Ani spokojeny ani nespokojeny byli tři účastníci, čtyři účastníci (17,4 %) byli pak spíše nespokojeni.

23 odpovědí

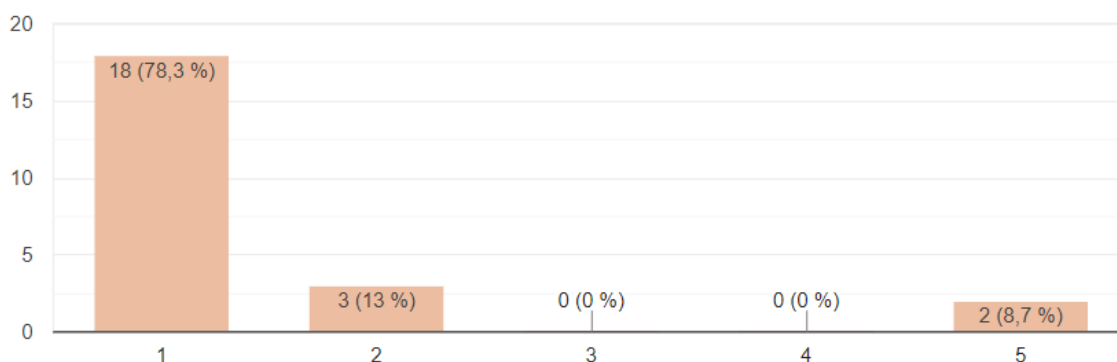

graf č. 3: Hodnocení aktivity programu

Jak hodnotíte práci lektorů?

S prací lektorů byli účastníci velmi spokojeni (18 osob, 78,3 %) či spíše spokojeni (3 osoby, 13 %). Dva účastníci (8,7 %) pak byli s prací lektorů velmi nespokojeni.

23 odpovědí

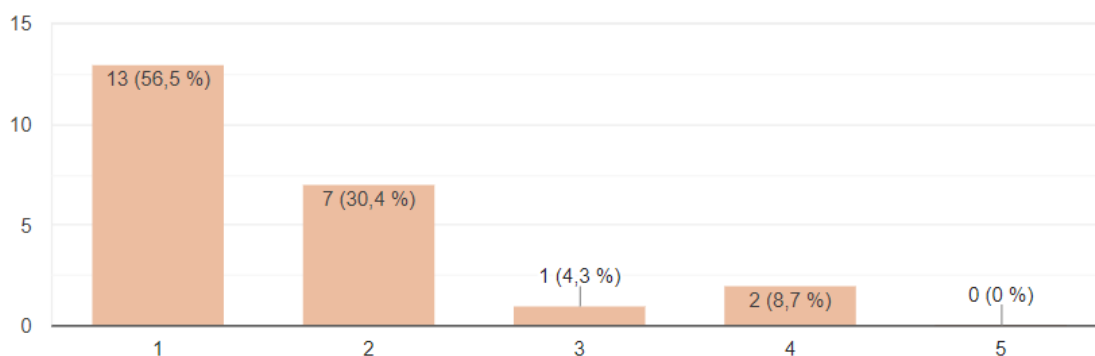

graf č. 4: Hodnocení práce lektorů

Jak hodnotíte spolupráci s dalšími účastníky v průběhu programu?

Spolupráce dalšími účastníky byla také hodnocena pozitivně – velmi spokojeno bylo 56,5 % účastníků, spíše spokojeno 30,4 % účastníků. Jedna osoba vybrala střední variantu hodnocení, dvě osoby pak byly spíše nespokojeny.

23 odpovědí

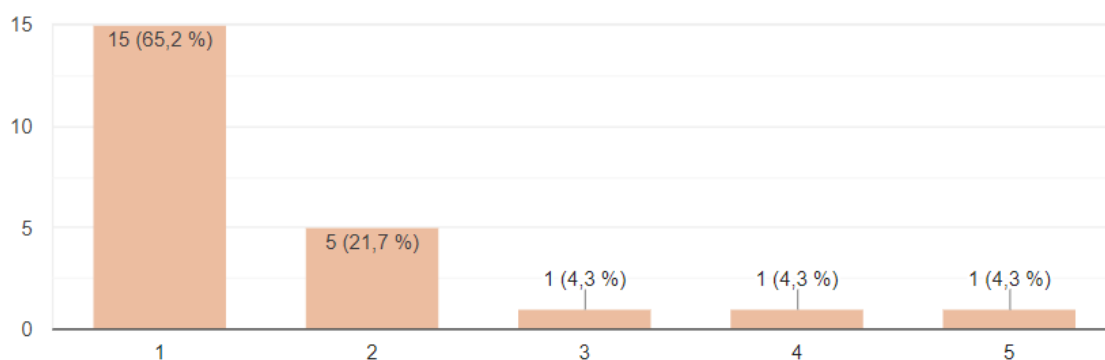

graf č. 5: Hodnocení spolupráce s dalšími účastníky v průběhu programu

Jak hodnotíte atmosféru v průběhu výletu?

Atmosféru v průběhu výletu účastníci hodnotili pozitivně, velmi spokojených bylo 65,2 % osob, spíše spokojených pak 21,7 %. Střední variantou ohodnotil atmosféru jeden účastník, spíše nespokojený byl jeden účastník, velmi nespokojený s atmosférou pak také jeden účastník.

23 odpovědí

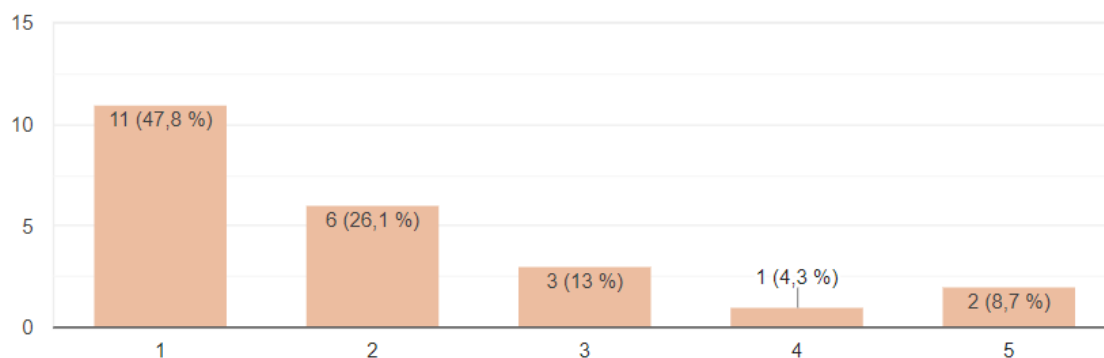

graf č. 6: Hodnocení atmosféry v průběhu výletu

Jak hodnotíte ubytování a stravu?

Ubytování a strava byly z většiny hodnoceny pozitivně, velmi spokojeno byla 47,8 % účastníků, spíše spokojeno pak 26,1 %. Ani spokojených ani nespokojených bylo 13 % (3 osoby), velmi nespokojení byli dva účastníci.

23 odpovědí

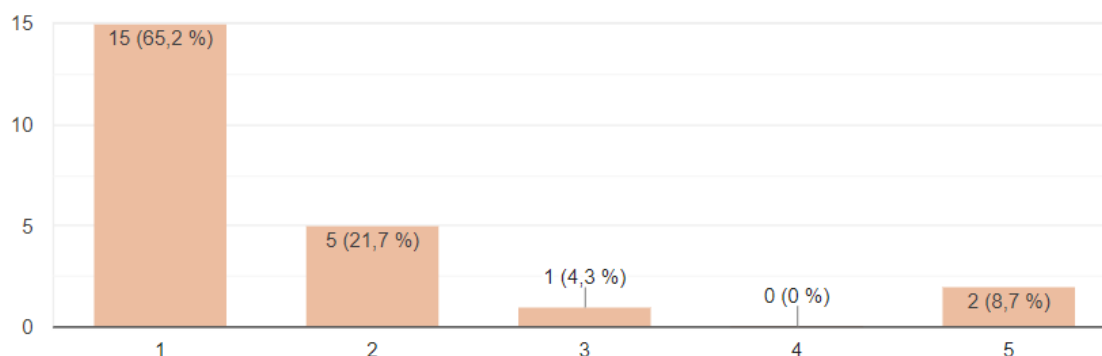

graf č. 7: Hodnocení ubytování a stravy

Jak se vám celkově výlet líbil?

Celkově se výlet velmi líbil nebo spíše líbil drtivě většině účastníků 86,9 %, jeden účastník celkově výlet hodnotil neutrálně, dva účastníci pak byli velmi nespokojeni (8,7 % z celku).

23 odpovědí

graf č. 8: Celkové hodnocení výletu

Co se vám nejvíc líbilo/vás bavilo/vás nejvíc překvapilo?

- návštěva v organizaci 7x Jung - **8krát**
- „Dověděl jsem se *novou metodu práce s předsudky*.“
- „*Výborná lektorka, skutečně inspirativní.*“
- Berlin Wall
- procházka po Berlíně – **2krát**
- centrum Anny Frankové - **2krát**
- „*Jak jsme si všichni rozuměli.*“
- „*Výborná organizace a velmi vstřícný tým. Volný čas večer byl po celém náročném dni osvěžující.*“
- „*Seznamovací program a výběr lektorů, se kterými jsem si mohla dost popovídat i mimo program.*“
- „*Nejlépe bych ohodnotil organizaci, protože jsme se obešli bez žádných problémů a vše šlo hladce a na čas.*“
- „*Nejvíce mě překvapilo, jak lidé v takových situacích dokáží být nápomocní člověku.*“ (hodnocení aktivity mimo program na principu divadla utlačovaných)
- prezentace o Berlíně

- spolupráce a reakce všech žáků
- dobrá spolupráce s dalšími lidmi v projektu

Co vám chybělo/co bychom měli příště zlepšit?

- **Více volného času** pro osobní zkušenost se specifiky místa, možnost si prohlédnout Berlín. **13krát**
- „*Spíše **redukovat společenské hry a spíše se více soustředit na distribuci informací, ale jinak vše perfektní.***“
- spánek
- **Příště případně výlet prodloužit, aby se program rozložil do více dní.**

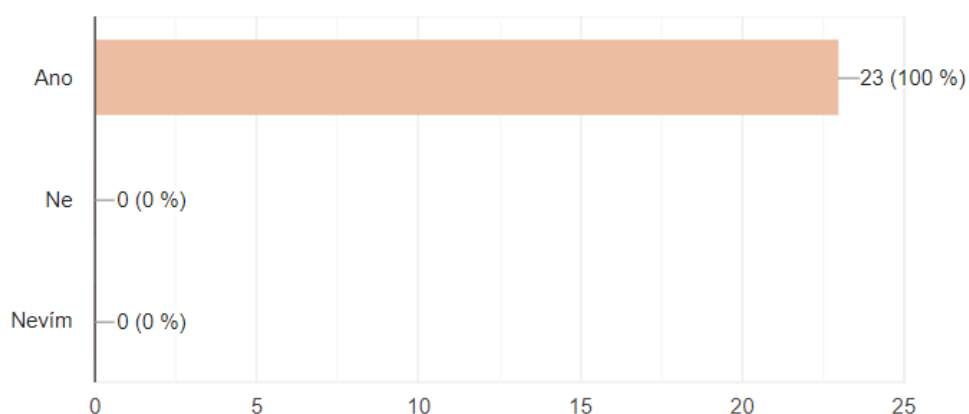
Kdyby MKC realizovalo další podobný výlet, jeli byste znovu?

Na otázku, zda by účastníci jeli znovu, pokud by MKC další podobný výlet organizovalo odpovědělo všech 23 účastníků kladně, všichni by jeli znovu.

graf č. 9: Opětovná účast na podobné akci

graf č. 9: Opětovná účast na podobné akci

23 odpovědí

graf č. 9: Opětovná účast na podobné akci

Chcete nám vzkázat něco dalšího?

„Velké díky, program byl skvěle sestavený, ale příliš velkorysý.“

„Bylo to skvělé a doufám, že příště bude podobná příležitost.“

„Děkuji za příležitost pro žáky i učitele, oceňuji zapojení angličtiny, ale také možnost tlumočení.“

„Určitě pokračujte dál v těchto aktivitách.“

„Ještě jednou děkuji za mimořádně zdařilou akci a dobrou atmosféru!“

„Velmi děkuji za výbornou organizaci, za nové zkušenosti.“

REFLEXE

7 odpovědí

1. „**Celkově velmi dobrá organizace** ze strany MKC i berlínských spolupracovníků. **Jednoznačně 7xJung nelepší workshop** - určitě využiji metody pro výuku dějepisu pozpátku (od současného problému k minulosti), hudbu nebo práci se stereotypy. Také se studenty zkusím "zombi hru", seznamovací hry. Určitě budeme ve škole výjezd reflektovat a referovat.“
2. „Jako vyučující modulů etnické menšiny a multikulturní výchova na VOŠ pedagogické a sociální oceňuji celou náplň programu MKC v Berlíně. Měli jsme **příležitost se osobně setkat s pracovníky komunitního centra, cizinci, sdílet zkušenosti v oblasti integrace** - to jsou témata, která mne dlouhodobě zajímají a využiji ve výuce. Z metodického hlediska nejvíce oceňuji **interaktivní program organizace 7 jung, která mne svou nabídkou vzdělávacích workshopů velmi inspirovala v oblasti multikulturní výchovy - prevence xenofobie, předsudků, rasismu, problematika aktivního občanství atd. Program byl vhodně doplněn prohlídkou částí Berlína - Neukölln, Böhmisches Dorf nebo Berlínská zeď** - dobré jako memento z dob, kdy museli čeští emigranti hledat azyl v jiných zemích. O kvalitním programu a práci lektorů svědčí velmi dobrá atmosféra během celého 3-denního programu. Ještě jednou děkuji za příležitost.“
3. „Ze zájezdu jsem si přivezla velmi příjemný pocit, přestože počasí nám moc nepřálo. Velkou chuť něco podnikat zejména s mladými lidmi, kteří mají velké nadšení a chuť řešit problémy dnešní doby. **Nebojí se vyslovit svůj názor a zaujmout k němu stanovisko a obhájit si svůj postoj. Mají chuť spolupracovat a zapojovat se společně do různých aktivit. Nestojí stranou. Dodali mi hodně energie a nadšení pro další spolupráci. Získala jsem i hodně inspirace do výuky** a ujistila jsem se, jak je důležité **vytvářet studentům prostor pro jejich kreativní myšlení a svobodné rozhodování a usuzování**. Díky za tu příležitost, že jsem se mohla tohoto projektu zúčastnit. Zanechal ve mě velmi pozitivní dopad.“
4. „**Nejvíce mě inspirovala návštěva ve 7 x young. Jde o přístup k výuce, kdy je student veden k vědomostem a znalostem, formou určitého prožitku. Jednotlivé aktivity na sebe navazovaly.**

*Každá aktivita vždy přidala další zkušenost k té předchozí. **Studenti se mohli vcítit do myšlení a ducha dané doby.***

5. ***„Celý program mi přišel velmi přínosný a funkčně koncipovaný. To že projekt vedli vrstevníci a někteří s osobní zkušeností imigrace a integrace do "hostitelské" společnosti, přispělo k tomu, že žáci i pedagogové vnímali, dle mého mínění, atmosféru jako přátelskou a podněcují k přemýšlení nad tématem výletu.***

Program celého výletu měl jasnou strukturu a byl maximálně naplněn, což studenti hodnotili velmi kladně, učitelé byli trochu vyčerpaní.

Kolegyně informace o organizaci odjezdu i příjezdu i program sdílely několika cestami, takže nedošlo k žádným potížím.

Ubytování i strava byla hodnocena kladně.

Seznamovací a "rozehřívací" aktivity vnímám jako nezbytné a pro mne bylo zajímavé, že tyto aktivity se lišily od těch, které používám běžně při své práci, a se kterými jsem se zatím setkala, takže některé určitě ráda zařadím do své práce například v lektorování adaptačních kurzů.

Ze samotného programu týkajícího se minorit a prací s předsudky mne nejvíce oslovila exkurze v organizaci 7xjung a to z toho důvodu, jak tato organizace na základě uměleckého pojetí fyzického prostoru vystavěla svoji metodiku práce s předsudky a ke vzájemnému respektu, kterou nám pak také osvětlila.

Dále za přínosné považuji samotné prostředí konání programu. Zejména procházka po čtvrti Neukölln, škoda jen, že my učitelé jsme se pohybovali ve větší skupince a neměli jsme možnost navázat kontakty s místními obyvateli a více nasát atmosféru.

S kolegyní se nám program i zázemí projektu - výletu tak moc líbil, že bychom chtěly obdobný nabídnout studentům naší Vyšší odborné školy.

Ještě jednou bych chtěla vyzdvihnout vedení mladými lidmi s osobní zkušeností, program organizace 7xjung, odlišné prostředí čtvrti Neukölln a v neposlední řadě organizaci výjezdu a sdílení informací Lenkou Barišovou a Terezou Cajthamlovou.

6. „Z workshopu v Berlíně si odnáším **nové podněty. Obzvláště k práci s předsudky - 7 X young.** Překvapila mě i **zpětná vazba studentů, kteří v autentickém prostředí čtvrti s většinou obyvatel s migračním pozadím získali jiný pohled na migraci.**“
7. „Velmi děkujeme za příležitost, kterou nám pedagogům, ale především žákům MKC poskytlo, **celý program byl velmi inspirativní, výborně zorganizovaný. Lektoři byli báječní, velmi dobře připravení. Největším přínosem byla zejména čtvrtěční návštěva 7xJung.** Doufáme, že se naskytanou nové možnosti ke vzájemné spolupráci.“

7.3 Žákovská focus group

3a. Co pro vás znamená interkulturní vzdělávání?

Žák, Arabská: „Vzdělávání o tom, jaký lidi tady s námi žijí. Seznamování s nějakými přístupy, posilování kritického myšlení, abychom se v tom moderním multikulturním světě a zároveň světě postfaktickým, dokázali trochu orientovat.“

Žákyně, SOŠ Ped: Dozvídání se nových věcí o menšinách a nových lidech, získávání nových informací, které nás nutí přehodnotit naše názory, které třeba ani nebyli naše ale někde jsme je slyšeli a my jsme si mysleli, že to je můj názor teď taky.

Žákyně, SOŠ Ped: Byla to nová zkušenost. Jsem ráda, že jsem se do toho mohla zapojit, je určitě dobrý do toho takhle zapojovat ty školy.

Žákyně, SOŠ Ped: „Přišlo mi zajímavý poslouchat, jak se mění názory těch lidí skrz ty školy a jak se mění to, co oni považují za pravdu a ty zdroje, kde berou informace. Každý čerpá názory odjinud a pak se mění ten názor i v těch třídách.“

Žák, Arabská: Ta skupina nás výzkumníků, co jsme byli v rámci tohoto projektu už nějaké povědomí měla. Nebylo to tedy interkulturní vzdělávání, ale spíš socio – antropologické výzkumy. A tam jsme se nesnažili nějak vzdělávat, ale spíš jsme získávali názory.

3b. Jaký myslíte, že má interkulturní vzdělávání přínos obecně? A jaký může mít, podle vás, dopad? Pro koho, pro co, jak velký a zásadní?

Žákyně, SOŠ Ped: „*Pozitivní dopad s tím, že učit se o ostatních kulturách je dobrá věc, dozvědět se něco, z toho si pak člověk může udělat objektivnější názor.*“

Žákyně, SOŠ Ped: „*Je důležité se bavit o věcech a utvářet si názor z informací. Odlišnosti lidí okolo nás – jsou stejný jako my, akorát o nich tolik nevíme a zjišťovat si ty odlišnosti, ty pozitivní. A jak oni to vnímají.*“

Žák, Arabská: „*Největší dopad byl informační, rozšíření informací, což je podle mého názoru dobře.*“

A myslíte, že je nutné mít názor na všechno?

Žákyně, SOŠ Ped: To asi ne ale je dobré mít o těch věcech přehled.

3c. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového jste se dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Vyjádřete se ke všem poskytnutým službám (vzdělávací program, výjezd do Berlína, zapojení do výzkumu).

Žák, Arabská: Naše třída se zúčastnila jako ti zkoumaní, přínos byl, že se ulili z hodiny tělocviku, myslím, že to byla docela zábavná hodina, při které jsme poznali svoje názory, to byl přínos pro třídu. Pro mě osobně to bylo to, že jsem si vyzkoušel různé metody toho výzkumu a to mě bavilo, když jsem zjistil, jak to probíhá. Ty metody se mi budou možná hodit v budoucím studiu, možná v životě, to ještě nevím. Myslím si, že je užitečné si tyhle metody vyzkoušet a osahat, stejně tak jako vědět, jaké názory kolují mezi našimi vrstevníky. „*Líbilo se mi to, že ten vzdělávací program nabádal ke kritickému myšlení. Co se týče časového uspořádání, s tím jsem neměl problém, bylo to dopoledne místo školy, nebyl s tím větší problém.*“ Co se týče výzkumu, tak musím říct, že se mi líbila ta první část, kdy se to provádělo tak, že ta autorita z MKC poslala e – mail, že máme přijít na tu a tu školu, že se tam dělá výzkum. Bylo to lepší než pak v té druhé fázi, kdy se na facebooku objevila výzva, to nemělo na nás jakožto na výzkumníky takový vliv, protože jak jsme byli v těch dvojicích a teď jsme tam viděli na tom facebooku, že něco je, tak už když člověk čte facebook, má tendenci to spíš jen tak projet. **Když se to pošle individuálně, je to lepší, než když se to pošle do davu.**

„Přínosem bylo poznání těch metod, ale i poznání těch ostatních názorů, protože jedině ti, že budu poznávat protinázor si můžu ověřit svůj názor. A do středoškolské výuky bych zaváděl tu diskuzi, ta ve spoustě škol chybí.“

Žákyně, SOŠ Ped: „*V rámci výzkumných metod jsem se naučila, jak se na něco ptát, když chci slyšet nějakou odpověď.*“ Chci být učitelka a přišlo mi to dobré i v tom, že nám zkoumaní říkali o médiích. „*Jednou bych to chtěla změnit, aby se o těchto věcech více mluvilo a podporovalo to kritické myšlení. Když se někdo učí na automechaniku, tak jim na té škole nepříjde důležitý, aby se vzdělávali, protože stejně jednou budou spravovat auta. Naopak na těch gymplech jsou vedeni k tomu, aby se bavili o těch problémech, aby o tom diskutovali. Asi je to hodně o tom, že směřují na vysoké školy, kde potřebují větší spektrum znalostí. Ale je to důležité pro každého, umět rozpoznat to, co je pravda a když se někdo snaží třeba vydělat na nějaké informaci.*“ Měla jsem pocit, že na učňáku se o to nezajímají nebo se o tom nebavili a někde něco slyšeli (na podle mě ne moc věrohodném webu) a neověří si to a přijmou to jako svůj názor a šíří tyto informace, i kdy neví, jestli je to pravda. Mě to hrozně mrzelo a byla bych ráda, kdyby se to nedělo. „*Byla jsem na učňáku, na střední i na gymnasiu a viděla jsem ty rozdíly a hrozně mě to šokovalo, nejvíc mě překvapili zdroje, ze kterých čerpali.*“ Vzhledem k tomu, že chci být ta učitelka, tak to chci do toho vzdělávání co nejvíc nacpat.

Byla jsem ráda, že jsem mohla vidět ten gymnázium, střední školu i učňák a že teď mám otevřené oči, můžu to teď porovnávat.

Žákyně, SOŠ Ped: „*Pro mě asi taky ty metody, budou se mi hodit v dalším studiu i v práci, protože chci jít studovat psychologii. Nevím, co přesně budu dělat, ale chtěla bych pracovat s lidma, takže tyhle věci jsou pro mě rozhodně výhodný.* Co se týče toho obsahu, tak to jsem tak čekala. *Dobrý byl Berlín, to byla skvělá zkušenost, bylo to i z jiného pohledu, nezaměřovali jsme se jen na ty dvě skupiny (Romové a Muslimové), tam jsme to měli šířeji, třeba jsme se bavili i o LGBT skupině. Měli jsme tam emigranta, který to vedl a vyprávěl nám svůj příběh. To byla pro mě novinka, vyprávěl o tom, jak musel odejít z rodné země pěšky. Takže to byla asi jedna z nejpřínosnějších věcí.*“ Jenom samotná prohlídka města byla hodně zajímavá.

Dobrý je to praktický zkoušení metod. A diskutovat na každé škole, je to dobré i v osobním životě, protože se tím lidi učí poslouchat názory ostatních a v klidu na ně reagovat, což je dobrý i v partnerských vztazích a mezi přáteli.

3d. Myslíte, že je důležité číst kriticky média? Případně proč a jakým způsobem? Jak byste někoho vy učili číst kriticky média?

Žák, Arabská: „*Důležité to rozhodně je. Je dobře, že čím víc médií člověk čte, tím líp si člověk dává ten obrázek dohromady. Nejlépe k tomu lidi učit, učit je v tom hledat manipulativní tendence, aby nevěřili všemu a číst víc zdrojů.*“

Snažím se pracovat s těmi personalizovanými zprávami, aby v tom newseedu mi vyjeli odlišné typy zdrojů.

Žákyně, SOŠ Ped: Umět si dobře vybrat informace. Bavili jsme se o tom, komu ta média patří atd., jaké jsou jeho politické myšlenky, jestli se mě nesnaží někam trochu vsunout, tím, co mi předkládá. Mluvili jsme o tom, jak fungují různá média.

Většinou ke mně ty informace doplují, ale když mě něco zajímá, tak si ty informace dohledám. Snažím se koukat na zprávy na ČT 1, abych věděla, co se děje.

Žákyně, SOŠ Ped: Souhlasím s tím, že číst kriticky média je důležitá věc, ve spoustě médiích se ukazují nepravdivé informace.

A i když je ten zdroj věrohodný, je pořád potřeba si ty informace dohledávat, i ten nejvěrohodnější zdroj může udělat chybu. Informace se ke mně dostanou i tak, ale pak si ty informace ověřuji.

„Kriticky číst média bych učila pomocí představení různých typů médií a co obecně tato média dělají, názorné ukázky.“

Žák, Arabská: Názory na uprchlickou krizi se dost formovaly přes moje rodiče a spolužáky. Názory okolí se dost změnili při přechodu ze základní školy na gymnázium. Je to příklad sociálních bublin, je to chyba, když se ty názory utvářejí pro to, že je má někdo jiný, než stát mimo ten dav, ale úplně nevím, co s tím. „*Nejlepší je asi ta diskuze, konfrontovat názor s protiargumenty.*“

Žákyně, SOŠ Ped: Doma se o těchto vážných věcech nebavíme. A asi to souvisí i s tím, že se moje mamka o politiku nezajímá. Spíš táta se mi snažil předávat informace a zkoušel mě, po jeho výsměchu jsem názor změnila. Nemůžu soudit žádný uprchlíky, když jsem nikdy žádnýho neviděla.

Žákyně, SOŠ Ped: Mám mámu, která mě vždycky vedla k tomu, abych byla otevřená. A když o něčem diskutujeme, tak já přijdu první za ní. „*Je důležitý nebát se svůj názor říct a nevěřit všemu, co řekne člověk, kterému věří a který vás má rád, i ten se může mýlit.*“

3e. Jak se díváte na tendence politického uvažování současných žáků?

Žák, Arabská: U studentských voleb se to musí brát dost s rezervou, aspoň u nás na škole to spousta lidí bere jako recesi, což já si nemyslím, pokud jde o volby, tak tam by měla jít legrace stranou. „**A taky tam funguje ta sociální bublina. Politické strany s bublinami manipulují jako s davem, ačkoli je tady spousta lidí, kteří jsou kritičtí, ale ta skupina se dá získat celkem lehce a pak vznikají takové věci jako sleva na jízdné nebo „strany pro mladé“. Kritické myšlení by měly podporovat i školy, aby nedocházelo k volbě hesel. Studenti by měli přemýšlet sami za sebe.**“

„Společnost je rozdělená i věkově, předsudky vůči mladým lidem i vůči starým lidem. Bylo by dobré poslouchat názory i starších lidí. Staří nerozumí mladým a zase naopak.“

U seniorů by nebylo špatné mediální vzdělávání a kritické myšlení, dalo by se předejít takovým případům, jako pan Balda.

Žákyně, SOŠ Ped: Studenti moc nevědí nemají tolik informací, jsou nezkušení, nepředvídají naznaží minulost strany atd.

Žákyně, SOŠ Ped: „**Na vesnici to vypadá jinak než ve velkoměstě, taky to má dost co dělat se vzděláním. Lidí, co jsou na dobrých školách o tom víc přemýšlí. Propojit zkušenosti mladých i starých.**“

3f. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?

Žákyně, SOŠ Ped: „**Asi, že jako občan nějakého státu se zajímám o dění v tom státu a víc přemýšlím o tom, jak tu situaci vylepšit a ne, že si žiju jenom sama pro sebe. Bylo by dobré, kdyby se o těchto věcech mluvilo na středních školách a druhém stupni ZŠ, protože to je pro tu společnost výhodné.**“

Žákyně, SOŠ Ped: „**Já to vnímám jako zájímání se o tu zemi, možná i o tom, kam ta země spěje a co si cizinci myslí o naší zemi. A učit ty děti tomu, že jsou to oni, kdo budou moci jednou něco změnit. A že když se spojí, tak můžou udělat velké věci.**“

Žák, Arabská: „**Základním projevem aktivního občanství je jít k volbám. Můžu jít protestovat, k něčemu se přidat. Nemělo by to být něco, co by mělo být vynucované. Není třeba, aby každý byl aktivní občan. V současné době se to stává „pojdme do ulic a kdo nejde, je špatný.“ A dát prostor se vyjádřit i té druhé straně, i to je aktivní občanství, i když s tím nesouhlasím. Tolerovat to i z druhé strany.**“

3g. Co pro vás znamená zájem o společenské dění a participace na něm? Měli by, podle vás, být vedení žáci SŠ k participaci na společenském dění?

Žák, Arabská: Společenská participace a zájem v médiích. Participace může být kandidatura nebo petiční akce, něco změnit. „*Souhlasím s tím, že školy by měly být apolitické, ale o politice by se na nich mělo diskutovat.*“ Ukázat studentům, jaké jsou možnosti, jak se studenti mohou ozvat, když se jim něco nelíbí. Ale škola by neměla sama pořádat nějakou akci politického střihu, to už je na studentech, co budou dělat ve volném čase, jak se budou politicky angažovat.

Co se týče klimatické stávky, do toho by škola neměla zasahovat. Ale když škola sama zastaví vyučování, tak už je to politický postoj a měla by zůstat apolitická – neříkat že zavřeme školu a všichni tam jděte, umožnit to studentům a zároveň jim to nezakazovat.

Žákyně, SOŠ Ped: Děti by měly být vedeny k tomu, že můžou udělat něco velkého.

Žákyně, SOŠ Ped: „*Nevím, jestli bych řekla, že škola má být politická nebo apolitická. Diskuze o názorech je v pořádku, ale učitelé a vedení by studentům neměli nic vnucovat.*“ Na moderní dějiny se často zapomíná, pro obecnou znalost. Spousta lidí se k moderním dějinám vůbec nedostane. I učitelé mají problém s tím vykládat to objektivně. „*Většina škol má školní parlament nebo školskou radu, takže nějaká participace tam už probíhá.*“

7.4 Rozhovory se žáky

1. Z jakého důvodu se domníváte, že se vaše škola rozhodla vstoupit do projektu?

Evangelická akademie: Přes paní učitelku Mrázkovou, která nás učí multikulturní výchovu, už tam byla spolupráce v minulosti.

SŠ Zeměměřičská: „*Naše škola se snaží dát žákům co největší rozmanitost v těchto aktivitách, tak si myslím, že když viděli nabídku tohoto projektu, tak si ho vybrali.*“

Akademie řemesel 1: Byla možnost, paní učitelka Králová to zařídila.

Akademie řemesel 2: „*Možnost jako škola ukázat, že pro studenty dělá něco navíc. Na škole jsou zároveň žáci z národnostních menšin.*“

Gymnázium Altis: Průřezová témata už tam jsou, naše škola se hodně angažuje do těchto multikulturních témat.

2. Jaký předpokládáte přínos projektu? Pro koho, pro co, jak velký a zásadní?

Evangelická akademie: „*Bylo zajímavé zjistit, co si lidi na které škole myslí.*“

„Když jsme byli v Berlíně v Neuköllnu, tak jak tam bylo hodně uprchlíků, tak mi to úplně otevřelo nový pohled, jak se může různě žít. Bylo to pro mě hodně zajímavé, to vidět. Oproti centru Berlína to bylo úplně jiné město, jak tam byli lidi na ulici a tak.“

SŠ Zeměměřičská: „*Přinese to hodně lidem, kteří se nezajímají o politiku, protože právě tímto zajímavým způsobem jakožto nějakou simulací se jim to i dobře vysvětlí. Škola hrou bych to nazval.*“

„Pro mě to měla přínos v utvrzení vlastního názoru, který jsem zastával, ale bylo zajímavé si vyslechnout i názory i od zbytku třídy. Vystoupil jsem ze své bubliny a slyšel klady toho názoru, který se mi nezamlouvá, ale v rámci toho jsem pochopil, že můj názor není vždycky ten správný.“

Akademie řemesel 1: Jak je to s migrací, jak se cítí ti lidi (uprchlíci).

Akademie řemesel 2: „*Donutilo mě to zamyslet se nad spoustou věcmi. Nové informace a nové pohledy, nezměnilo mi to ale vnímání.*“

Gymnázium Altis: „*Moc to nezměnilo moje názory, ale zkušenost to byla skvělá, bylo to obohacující.*“

3. Jaký předpokládáte dopad projektu?

Evangelická akademie: „*Nevím, jak na ostatní, pro mě to byla zajímavá zkušenost.*“

SŠ Zeměměřičská: „*Jedině pozitivní dopad, protože mladá generace se o tyto věci v dnešní době moc nezajímá. Když to organizuje škola, tak mají větší možnost se to dozvědět, než kdyby to bylo v rámci přednášek mimo školu.*“

Akademie řemesel 1: Aby člověk neodsuzoval někoho podle vzhledu, ke každému stejně (migranti i občané daných zemí). Lidské vztahy k ostatním, co se týče migrantů.

Akademie řemesel 2: „*Většinou to na lidi nemá až takový dopad, v paměti člověka to vydrží tak týden.*“

Gymnázium Altis: „*Dopad na mě nebyl zas až tak velký, ale to je proto, že se o to zajímám. Můžu ale vést s dalšími lidmi diskusi a bavit se o těch reáliích, v Berlíně bych musel být déle, ale samozřejmě i tak to bylo obohacující, ale je vidět, že spousta věcí je prezentována stereotypně, dopad je individuální, pro mě určitě pozitivní.*“

4. Jak jste byl/a spokojen/a s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a nebo jako skupinka potřebovala?

Evangelická akademie: „Komunikace byla dobrá, vždycky se dalo zavolat nebo napsat.“

Potom jsme si vytvořili facebookovou skupinu a **myslím, že kdyby se vytvořila hned ta facebooková skupina, tak by na to lidi reagovali dřív.**

SŠ Zeměměřičská: „Nemůžu mluvit z pohledu učitele, ale jakožto účastníkovi se mi líbilo, že to bylo rozdělené do skupinek. **Že se nám lektoři věnovali jako skupinkám a že i v rámci skupinek probíhala debata.**“

„Myslím, že je těžké pro lektory, když to dané téma nezajímá pět lidí. Těch pět lidí nějak do toho musí zavést a to není úplně nejjednodušší.“

Akademie řemesel 1: FB skupina, tam bylo všechno. V Berlíně by se program dal uspořádat i tak, abychom si mohli trochu prohlédnout město.

Akademie řemesel 2: To šlo hladce, neměli jsme problém, informace jsme měli namísto i dopředu.

„V obsahu ale dost panoval jeden názor/postoj (případ muslimky v autobuse), panovalo tam nedokázání přijmout jiný názor na věc. Ve workshopech byla diskuse OK.“

Gymnázium Altis: „Komunikace byla skvělá. Co jsem komunikoval s Lenkou Barišovou, tak probíhala bez problému. **Organizace Berlína nebyla špatná, ale myslím si, že jsme hráli spoustu her, které působily poněkud dětinsky, aspoň nám z Altisu, nám to přišlo dětinské. Rozhodně bych dal přednost diskusí, prostor na diskusí byl menší, než jsem očekával, víc prezentací, by bylo přínosnější.**“

„Semináře ve škole byly vedeny profesionálně, **hlavně ta prezentace o demokracii a médiích a dezinformacích, což je v dnešní době velmi důležitý, studenti jsou dobře manipulovatelní.**“

5. Jaký zaujímá vaše škola vztah k interkulturnímu vzdělávání? Podle vás, za žáky.

Evangelická akademie: „Máme multikulturní výchovu, což je samostatný předmět, mám ho ráda.“

SŠ Zeměměřičská: Pozitivní, když opakuje tyhle semináře a akce pro třídy.

Akademie řemesel 1: Pozitivní, ale je to jen okrajové. Spíš se to nebude hodit do života.

Akademie řemesel 2: Škola se to snaží zocelit a interkulturní vzdělávání podporovat.

Gymnázium Altis: Určitě pozitivní, velmi otevřený.

6. **Myslíte, že je v dnešní době důležité vést žáky ke kritickému myšlení a argumentačním schopnostem** (obecně i např. při vstřebávání informací z médií)? Pokud ano, jakým způsobem? O jaké žáky a žáky by se mělo jednat?

Evangelická akademie: *Určitě je to důležité, dneska je toho na internetu strašně moc, je potřeba si vybrat, co je pravda. Dřív jsem chodila na gymnázium a teď na tu střední. Na učňáku si mezi sebou šíří fake news, byl by fajn samostatný předmět, kde by se na téma kritického myšlení bavili. Nemyslím si že lidi na učňácích jsou hloupí, ale je to ta sociální bublina.*

SŠ Zeměměřičská: *Spíš by se mělo jednat o střední školy a gymnázia a na učiliště, ale tam nemít stejně odborné téma jako na SŠ a na gymnáziích. Na základní škole to většinu nebude zajímat, takže by to nemělo moc smysl.*

Akademie řemesel 1: Hlavně pro žáky – rasisty, aby viděli hranici toho, jak se chovat k lidem (obecně i internetnický).

Akademie řemesel 2: *Měli by se tím podporovat všichni, ale více zaměřit na děti starší 15ti let.*

Gymnázium Altis: *Určitě ano, je ale těžké lidi přimět kriticky myslet. Skepticismus by měl být na místě. Na bázi debaty, kde bych prezentoval pomocí kritického myšlení nějaké věci, které by nebyly jinak odhaleny.*

7. **Považujete interkulturní vzdělávání důležité pro všechny žáky a žáky všech typů vzdělávání?** (MŠ, ZŠ, Gymnázia, SŠ, SOU, VŠ)

Evangelická akademie: *„Nevím jestli v MŠ je to potřeba, na ZŠ ale ano, protože na střední škole se lidi pak víc roztřídí. Na základce máme spolužáky Romy a Ukrajince, takže kdyby se tam už vštěpovala ta multikulturní výchova, tak by to bylo fajn. I třeba jako kroužek mimo školu.*

Na gymlu mě překvapilo, že studenti říkali, že nemají předsudky třeba vůči Romům, ale když jsme se ptali na to, jestli tam mají nějaké spolužáky Romy a oni říkali „fakt ne, sem by se ani nedostali...“ Tak to bylo zajímavé.“

SŠ Zeměměřičská: „Rozhodně na ZŠ ve větší formě hrou, zjednodušeně, ale ne dopodrobna.“

Akademie řemesel 1: „*Neměly by se dělat rozdíly mezi žáky a studenty na různých typech škol- důležité je, aby měli všichni vzdělání stejné.*“

Akademie řemesel 2: Důležité, učit se o tom se nad tím zamyslet. Je ale důležité nevnučovat, 9. třída ZŠ a více.

Gymnázium Altis: „*Starší studenti zas pochopí ten širší kontext..*“

8. Jak se díváte, vy osobně, na tendence politického uvažování současných žáků?

Evangelická akademie: Ve třídě se bavíme o politice.

SŠ Zeměměřičská: „*Dnešní studenti se o politiku a veřejné dění moc nezajímají. Když volí, podrobně si neprostudují, co kdo volí a pak volí pouze z doporučení.*“

Akademie řemesel 1: O politiku se člověk začne zajímat víc potom, co už má rodinu, to už má na to věk a není mu to tak jedno.

Akademie řemesel 2: Je dobré se zajímat, žijeme v demokracii, můžeme volit, je fajn využít možnost volit.

Gymnázium Altis: „*Jsem z hodně politizované třídy, všichni jsme velice aktivní a spíš to tíhne k tomu liberalismu a proevropským stranám, někde tam jsou ale i nějaké fašizující sklony, to mě hodně překvapuje. Liberálnější znamená i větší kontakt s odlišnými kulturami a spousta věcí už není tabu, jako bylo za našich rodičů, což je důležité v tom politickém uvažování.*“

9. Co si myslíte o participaci, občanské aktivitě a zájmu o veřejné dění u současných žáků? Co si pod těmito pojmy představujete?

Evangelická akademie: „*Docela se zajímají. Ono to bez toho ani nejde. Na těch demonstracích, organizovaných Milionem chviliek pro demokracii je hodně mých vrstevníků. Možná je to ale i tím,*

s kým se bavím. Asi i tím, jak se to šíří i na facebooku, je tam víc mladších lidí než starších. Studenti se snaží se účastnit a zajímat se o politiku.“

SŠ Zeměměřičská: „*Pod tím si představím, že by měli jít k volbám, to je taková základní činnost toho občana, ta základní a hlavní.“*

Akademie řemesel 1: „*Je mi to jedno, když se sejdou a jdou, ale když na sebe zbytečně neupozorňují.“*

Akademie řemesel 2: „*Klima mě zajímá, ale demo ne. Greta T. a aktivity kolem mi přijdou zbytečné.“*

Gymnázium Altis: „*Nedávno jsme se také začali účastnit i středoškolské unie, to je prostor pro seberealizaci, je to zajímavá zkušenost na poli nižší politiky. Pak také občanská iniciativa je nastiňovat lidem, aby se zajímali a proč je třeba dobré jít k volbám a to můžeme jako studenti dělat. Je tam skeptický pohled starších lidí, že my tom nemůžeme rozumět.“*

10. Jaké je, podle vás, mezi žáky v současnosti důležité téma?

Evangelická akademie: Docela se řeší ANO a Babiš. Lidi z naší školy byly ve stávce pro klima.

SŠ Zeměměřičská: „*Politika to úplně nebude. Lidi se hodně zajímají o Evropskou unii, protože ta se hodně angažuje v programu Erasmus. Část studentů se zajímá o téma klimatické změny, protože naše generace je ta, na kterou to bude nejvíc dopadat. Uvítal bych, kdyby se do stávky nehrnuli jen jedinci, ale zapojovaly se celé školy.“*

Akademie řemesel 1: „*Aby prošli školním rokem, o politiku vůbec a pak také cena benzínu.“*

Akademie řemesel 2: Z politiky je důležité téma Andrej Babiš, ale my to tady moc neřešíme.

Gymnázium Altis: „*Diskuze o EU (zůstat nebo odejít, syndrom Čechů, kteří někam stříleli, nedostatek národní sebekritiky), migrace, což je implementovaný uměle skrz politickou sféru.“*

11. Jak se díváte na případnou budoucí realizaci podobných projektů od MKC a obecně?

Evangelická akademie: Teď je to důležité a bylo by hezké, kdyby s MKC spolupracovali další lidi s naší školou.

„Myslím, že téma Romů už je dnes takové zatlačené téma, ne že by to nebylo důležité téma, ale je zatlačenější, než téma migrantů.“

SŠ Zeměměřičská: „Určitě je dobře projekty rozvíjet. Jako téma, které by mě zajímalo víc jsou témata médií a demokracie v ČR.“

Akademie řemesel 1: „Důležité je to proto, aby si žáci uvědomovali svět kolem sebe.“

Akademie řemesel 2: Bude se tomu obecně věnovat víc pozornosti, není to špatná věc, ale většinu lidí to vůbec nezaujme.

Gymnázium Altis: „Určitě ano, když se studenti dostanou do kontaktu s jinou kulturou, je to skvělá zkušenost, stálo by za to vidět i jiná než velká města.“

„Mě by v projektu nevadilo, kdyby to bylo víc informačně nabitě, více vědecktější, v Berlíně bylo skvělé, že to bylo v angličtině.“

„Zacílit ty semináře na studenty, které to tolik nezajímá. Nejdůležitější jsou ty volby.“

7.5 Peer to peer setkání s učiteli

3a. Z jakého důvodu jste se jako škola rozhodli vstoupit do projektu? Co vás motivovalo? Co vás přesvědčilo? Proč se zapojily právě dané třídy?

Pedagožka, SOŠ PED: Nás motivovalo nastavení naší školy. Jsme střední pedagogická škola a vyšší odborná škola a interkulturní vzdělávání má u nás jistě místo. Taky, že si žáci mohli vyzkoušet tu práci, kterou možná někdy budou dělat a to je ta práce výzkumníka, to bylo velice přínosné. Využili jsme to pro tu vyšší i střední školu.

„Rozhodli jsme se pro to, že je to naše zaměření, že to budou potřebovat pro svoji profesi.“

Pedagog, Gymnázium Altis: Vedeme už asi šest let světovou školu a snažíme se ji naplňovat různými programy. Průřezovým tématem je odbourávání stereotypů, to jde napříč věkovými a sídelními strukturami. **„My jsme škola, která pojímá studenty z okrajových částí Prahy od Jesenice po Průhonice, takže takové vyšší střední vrstvy, nicméně, co se týká stereotypů, tak tam je to víceméně stejné, jako by to byla nějaká průmyslová zóna, takže tam jsem velmi rádi vzali ty projekty, které se týkají mediální gramotnosti a práce s informacemi, ale samozřejmě i témata migrace a migrantů, protože v rodinách žáků převládají stereotypy.“** „Jedním z našich cílů je boj se stereotypy.“

Pedagožka, Gymnázium Přípotoční: Tato témata jsou zatím tabu v rámci rámcového vzdělávání. **„U nás začínají učit mladí lidé, těsně po škole a sotva zvládají osnovy. I když jsem se je snažila do toho projektu nějak šířeji zapojit, tak se nechtějí pouštět do něčeho nového ale postupně se to daří.“**

3b. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?

Pedagožka, Gymnázium Přípotoční: **„Aktivní občanství znamená, že chci participovat na věcech, které se mě dotýkají.“** „Snažíme se studenty podporovat v tom, co můžou ovlivňovat v místě a v rámci svých kompetencí, takže aby nebyly ovce. A také aby překročili práh školy a zajímali se i o to, co se děje na té Praze 10 a i o to, co hýbe světem a snažili se k tomu vyjadřovat. Měli bychom je vychovávat k nějakým hodnotám a ten učitel by jim měl jít příkladem, když už uvidí, že je něco malého i v rámci té školy, tak se jim to bude třeba hodit i do budoucna.“

Gymnázium Altis: „Pro mě samotné to slovo občanství obsahuje tu aktivitu. V těch satelitech nemají moc zkušenost s interkulturalismem. Co my řešíme je spíš ta otázka té sociální citlivost, protože žáci jsou z prostředí prosáklého tím reálným kapitalismem a je tam určitá necitlivost vůči sociálním rozdílům. **Snažíme se ze studentů dělat kriticky a objektivně uvažující občany. Pak jejich práce, bude asi zaměstnavatelská než zaměstnanecká, to se vede přes toho Čapka – nepracovat jen pro sebe a tou prací vytvářet prostředí, ve kterém žijeme.** Hodně reflektujeme vývoj pravice po roce 89. Pak taky sociální kontrola, někteří z nich mají už i svoje firmy. Tuneling, rozpočty, daně. Snažíme se vytvářet z nich komunitu, kterou ta politika zajímá. V osmi případech z deseti mám dobrý pocit, že jsme je dobře vybavili.“

Borovičková, SOŠ PED: „Zajímat se o dění kolem sebe, a podílet se na dění kolem sebe. A zajímat se o politiku, což my bereme v širším smyslu než jen volit, ale podílet se i na té komunální úrovni. Na naší škole už se to děje, ale dělo se to po té linii toho gymnázia a zajímali se spíš o kulturu. **Já si třeba ze střední školy nepamatuju ty znalosti, ale ty postoje. A za ty můžu u svých studentů ručit, ač ne za všechny. Snažila jsem se o to, aby studenti nabízeli témata už dětem v MŠ.**“ „Nějaká studentka na začátku čtvrtáku mluvila rasisticky a to pro mě bylo zásadní. Třeba LGBT u nás už dávno není tabu. Jsem ráda, když ta třída odchází s postoji. Na MKC se mi líbí, že ty workshopy jsou toho klasického formátu na 1,5 hodiny.“

3d. Jaké je, podle vás, mezi žáky v současnosti důležité téma?

Borovičková, SOŠ PED: „*Naši žáci jsou bezradní v tom, že řeší sociální témata, je tam hodně velká chudoba, často si musí sami vydělávat. Ti jejich rodiče jim říkají něco jiného. Pro mě je to téma bipolarizace společnosti*“. Jedna vrstva nechápe potřeby té druhé, ale to je vina té pražské kavárny a bylo by dobré zkoušet rozumět. (Příběh s kuchařkou v jídelně, která volí Babiše, protože tomu jedinému rozumí.) Bipolarizace, sociální problémy a hrdost na Češství.

Gymnázium Altis: „*Obecně ta otázka, jestli odejít nebo neodejít z ČR.*“ Leckdy se od rodičů dozvídají, že ani moc ne. Po maturitě se snaží vždycky co nejdřív dostat pryč (děti privilegovaných bohatých rodičů, kteří „správně volí a vidí kolem sebe ty primitivy“). „*Taková ta otázka, jestli se ta společnost dá vůbec změnit. A pak druhé téma to maloměšťáctví, bezradný, nevzdělaný, co dělat s tímto primitivismem, to nevíme nikdo a ty děcka to vnímají.*“

3e. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového se, podle Vás žáci dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Jak konkrétně projekt obohatil vás?

Gymnázium Přípotoční: V tom projektu minulý rok jsme se víc bavili o integraci cizinců, o demokracii a o tom, co pro ně znamená aktivní občanství, tohle rozvíjeli, ty občanské kompetence. A co s tím v praktickém životě. „*Přínosem byla diskuse. Protože, když hodně tlačíme na pilu, tak oni mají pocit, že to je ta demagogie, že už hodně bylo o tomhle problému, nebylo to demagogické a bylo fajn, že tam byla tahle platforma a pro studenty je také přínosem, že se s nimi vůbec někdo baví. Ten projekt mi ukázal cestu v tom, že je tam ta struktura, ten obsah se dá doplnit později nebo je možné ho aktualizovat.*“

Borovičková, SOŠ PED: „*Že tam zaznělo to téma té pravdy, aby oni začali trochu jinak myslet.*“ „*Unavení holocaustem jsme, téma si vybrali z důvodu, že to je něco známého, že to nejde na dřeh. Problém, že nejsme otevřená společnost je třeba to soužití s Romy. Vybírají si třeba projekty o severoamerických indiánech, ale nikdo mi neudělá projekt třeba o problému s Romy, se kterými se budou v těch školách setkávat nebo o těch Ukrajincích nebo Vietnamcích. Zaměřila bych se na migraci, ale jiných náboženství a dát to do kontextu s platformami SPD a třeba Islám v ČR nechceme.*“

Gymnázium Altis: „*Největší echo tam vyvolala ta mediální platforma i ten seminář o médiích, o manipulacích, o vlastnických vztazích v těch médiích, to mělo mimořádný efekt.*“ „*Naopak ta*

středomořská migrační cesta, já tomu říkám „unavení holocaustem“. My jsme taky museli před těmi deseti, třinácti lety s tím holocaustem skončit, měli jsme na to komunitu z těch Lauderových škol. Přišlo mi že ta vlastní látka o té migraci potřebuje trochu inovovat, že by bylo zajímavé se podívat, jak třeba v Británii nebo v Německu funguje taková škola, aby oni se připravovali na to, že taky jednou budou rodiči, kteří budou mít děti v MŠ, takže posunout se trochu dál.

3f. Jaký předpokládáte dopad projektu?

Gymnázium Přípotoční: Zpětné vazby byly vesměs pozitivní, pozitivní bylo i to, že se s tím tématem pracuje trošku jiným způsobem skupinově nebo, že tam jsou ti externisti, takže to pro ně bylo zajímavé. Dopad těžko odhadovat. *„Z dopadu na učitelský sbor vidím, že se o tu problematiku začíná zajímat stále víc lidí i jako forma dalších zdrojů informací, jsem vděčná za kontakty na další instituce, se kterými se dá v budoucnosti dál spolupracovat.“* Bylo by prima, kdyby se o projektu informovalo na nějaké konferenci, kde vystoupí i ti lidi, širší záběr škol. *„Pak mě napadla ještě jedna platforma, ředitelé se schází každý měsíc, mají fórum ředitelů pražských škol a tam se prezentují různé programy, takže třeba se tam zkusit přijít podívat a zkontaktovat se s Magistrátem, tam by se dalo oficiálně zapůsobit na ty ředitele.“*

Borovičková, SOŠ PED: *„Je to subjektivní, ten dopad měly hlavně ty projekty v minulém roce.“* Ne na všechny, protože jich bylo málo (úkolů). Ten projekt může být vždycky efektivnější, když tam mají na konci vytvořit nějaký produkt, něco hmatatelného, s tím souvisí ty aktivizační metody, aby to mělo ten výstup, protože oni (žáci) ho vidí. *Ten koncept je dobrý, méně teorie, více aktivních metod k tomu produktu, aby to měli pořád na očích. „Ten dopad byl nejvíce na ty výzkumníky, takže to lyceum. Na ty moje studenty měl větší dopad ten předchozí projekt, takže ty přednášky a z těch přednášek něco šokujícího nebo nového a to byla ta média.“* Podpořilo to nastavení školy. Máme projektovou poradkyni a vedení na to hodně slyší. Příště to zaměřit spíše na ty výstupy, něco co jim ve škole zůstane (plakát, video). *„Dopad předchozích projektů byl ten, že se opravdu naučili všechno řídit sami.“*

Gymnázium Altis: *„Bylo přínosné vidět profesionální multikulturalisty, opravdu profesionály, kteří přicházejí z nějaké praxe a nejsou žádné strašidla.“* To téma multikulti se dnes hodně demonizuje. Takže bylo skvělé, že do školy přišli lidi, kteří to lektorují, kteří tomu rozumí a kteří dosazují místního školního koordinátora. Bylo to inspirativní. *„Každoročně vypisují ročníkové práce, takže uvidíme, kdo se v září chytí na vybraná témata (migrační cesty, multikulti kuchyně, sami někde aktivní v oblasti rozvojové pomoci).“*

3g. Jak jste spokojeni s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a? Zhodnoťte kladné i záporné stránky zapojení se do projektu.

Gymnázium Přípotoční: „*Já bych chtěla pochválit za připravenost. Nemám k tomu vůbec výhrady. K seminářům nemám výhrady, to co bylo dělaný externisty bylo supr, bylo to zase dělaný z jiných organizací.*“ Některé workshopy se povedly líp, některý míň. Potřebují zážitkové věci, to potřebují. „*Co se týče Berlína, tak za pozitivní беру i to, že se tam setkali studenti z různých typů škol. Během těch tří dnů se mezi sebou žáci mohli bavit na různá témata, i když si to třeba předtím nedokázali představit, takže to беру jako takovou integraci v přímém přenosu.*“

Borovičková, SOŠ PED: „*Ta forma se mi líbí, protože nabízí ty krátkodobé aktivity, protože v rámci školského systému jsou ty dlouhodobé aktivity a my už jich máme hodně.*“ Některé otázky, třeba otázka komunální politiky, tam se dalo zapojit víc aktivizujících forem. Dalo by se to udělat, tak jsou ty statistiky, to to hodně podpoří. *Začít víc plánovat aktivity dopředu, začít už v září a dát si na to plánování týden.* Je to někdy těžké, ale tam kde jsou školy otevřené, tak neznamena, že ty děti jsou otevřené, takže tam to ale tu atmosféru podpoří. „*U nás jsou třeba xenofobnější, protože se bojí, třeba ze sociálně slabších rodin. Doporučuji začít dřív a víc kontaktovat učitele a ředitele škol a zástupce. Nemám k té organizaci výhrady, v Berlíně to bylo skvělé, úplně to nadchlo naší paní učitelku, doplnit tam nějakou prohlídku Berlína by stálo za to.*“

Gymnázium Altis: Workshopy nám vycházejí na projektové dny. „*Co se týče informovanosti, tak mám pocit, že vy se i připomenete a několikrát se ptáte, jestli přišla odpověď. Je to servis ze strany MKC, ta komunikace a hlídání si termínů a to fungovalo bezvadně.*“ Co se týká těch seminářů, tam jsme to měli dost rozpólované na ty třídy. „*U sedmičky mi přišlo, že ta metodika byla taková základkovitější, že bylo příliš jasné, co se po nich chce.*“ „*Vybíraly se tam výroky, u kterých bylo předem dost jasné, do jaké negace se to má obrátit. Ale jinak perfektně připravené prezentace a materiály. Berlín jsem slyšel zase jen zprostředkovaně, tam se jim hodně líbila ta návštěva čtvrti, ač byla z pozice takové tiché pozorující sondy, já jsem třeba čekal půjdou na návštěvu do nějaké místní komunity nebo do třídy nebo do nějakého odpoledního kroužku vyčleněných dětí, aby mohli více proniknout do jejich aktivit, ale i tak to bylo přínosné. A za mě pak ještě, co se týká Berlína a jeho nacistické minulosti v rámci těch míst, tak tam by vystoupil dobře ten kontrast ukázáním na to, že dneska je Berlín jedním z nejvíc multikulti městem v Evropě, ale před osmdesáti lety to bylo naopak nejrasističtější město na světě. Takže jeden den jít do muzea nacismu a druhý den třeba na nějaké hřiště, kde si hrajou bílí kluci s arabskými, tam by se dal ukázat ten kontrast.*“

3h. Máte v plánu v budoucnu na projekt navazovat dalším vzděláváním? Případně jakým způsobem a s kým?

Borovičková, SOŠ PED: „*Doporučila bych koncepty živé knihovny a zaměřila bych to na ty nejnižší sociální vrstvy, se kterými oni se potkají v těch mateřských školách a na ty problémy. A pak téma integrace. Taký to téma pravdy, my víme, že to nemusí být pravda, ale oni tomu věří, takže se bavit o tom, proč tomu věří.*“ Začít spolupracovat u nás s tou VOŠ, nemají znalosti. „*Ještě bych zacílila na jinou skupinu, na učitele, učení učitelů.*“

Gymnázium Altis: „*My budeme pokračovat, protože jsme v kontaktu s různými organizacemi, MKC budeme, co se týče workshopů a přednášek, také dále spolupracovat.*“ Charita, ČvT atd. Co se týká předmětů projektu, tak bych se chytil toho tématu médií, takové té Berlusconi, jestli se dá sledovat, jak na Babišovy kauzy reagují Babišova média. Integrace menšin, u nás Vietnamská komunita v Libuši, ruská a ukrajinská komunita, stereotypy o Ukrajincích, představení komunity, na bázi besedy nebo zážitkové aktivity. Komunikační cvičení s někým, kdo je zatvrzelý volič toho, s kým nesouhlasíme.

7.6 Rozhovory s učiteli

1. Z jakého důvodu jste se jako škola rozhodli vstoupit do projektu? Co vás motivovalo? Co vás přesvědčilo? Proč se zapojily právě dané třídy?

Akademie řemesel: Rozšiřování obzorů žáků, rozšiřování úhlů pohledu, setkání s jinými názory.

SŠ Zeměměřičská: Vstoupili už na základě zkušenosti s MKC už v minulém roce, ten program líbil do Občanky. V těch málo hodinách je zcela zbytečné probírat teoretické poznatky. Hluboké proniknutí do sociologie a filosofie je naprosto neefektivní, přínosnější, třeba tato mediální výchova, kritické vyhodnocování informací než věnování času teoretickým poznatkům. Máme na výběr druháky a třetáky.

2. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?

Akademie řemesel: „*Zájem o to, co se kolem děje je povinnost vůči potomkům, zlepšení prostředí kolem sebe kvůli dětem, jít jim příkladem.*“

Podporovat na ZŠ – chování ve společnosti. Na SŠ už mají spíše kritický přístup.

SŠ Zeměměřičská: „Je to velmi důležité pro mě, aktivní občanství, protože to je něco, co v této společnosti naprosto chybí a to na všech úrovních a myslím i, že k tomu ty děti nejsou vedené z domova a že je jich velmi málo angažovaných, takže v tomhle směru ta škola supluje nebo těm dětem může nabídnout něco, čeho se jim nedostává z toho domácího prostředí a když je to pak v té vrstevnické skupině, tak je to i účinnější než doma nebo někde v obci.“

3. Co pro vás znamená zájem o společenské dění a participace na něm? Měli by, podle vás, být vedení žáci SŠ k participaci na společenském dění?

SŠ Zeměměřičská: „Na té střední škole už jsou schopni se na ledačems i podílet, ale rozhodně to patří už i na ty základky na druhý stupeň, tam by měl být ten začátek a u nás by to mělo pokračovat.“

„Loni jsme dělali evaluační dotazník školy, který byl zaměřený na studenty, učitele, rodiče a vedení školy a dělali jsme to se studenty třetího ročníku, letošního čtvrtého. S nějakou naší pomocí a usměrní studentů z toho vyšla hodnotná evaluace.

Jediný problém, který tam vidím je, že se toho většinou ujme ta aktivnější skupina lidí. Jedna ze změn po evaluaci byl vznik studentského parlamentu. Ale je to i vstřícností současného vedení školy.“

4. Jaké je, podle vás, mezi žáky v současnosti důležité téma?

Určitě ne politika, žádné mě nenapadá

SŠ Zeměměřičská: „Co se týče politiky, tak ve druhém ročníku se 90 % o politiku nezajímá.“

5. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového se, podle Vás žáci dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Jak konkrétně projekt obohatil vás?

Akademie řemesel: „Setkání s učiteli a studenty z jiných typů škol, workshop v Berlíně o historii Německa a srovnání žáků - naši byli stejní, jak na tom gymnáziu, tak u nás – to bylo dobré.“

SŠ Zeměměřičská: „Kdyby se to ujalo u jednoho, dvou studentů ze třídy a nějak je to oslovilo a ukázalo mu to cestičku, tak to je vždycky přínos. Ne všichni, ale jedinci. A to, co dnešní škole chybí, to jsou ty argumentační schopnosti, převládá to memorování a argumentace vážně.“ Že všichni měli možnost

zkusit si to a najít si nějaké argumenty, které pak byli nucení prezentovat, tak v tom bych viděla veliký přínos. „*No a pro mě i některé metody, líbila se mi moc hodina o té demokracii, metodicky velmi dobře zpracované, jak se dá takové téma pojmout zábavně.*“

6. Jaký předpokládáte dopad projektu?

Akademie řemesel: Setkání se studenty z jiných škol, možnost setkat se s uprchlíkem – lektorem, workshop o (válečné) historii Německa – interaktivní workshop, zážitková metoda, místa, kam turista normálně nejde, všichni se spřátelili.

SŠ Zeměměřičská: „*Dozvědí se blíže věcech, co se dějí a sami je nesledují, metody kritického myšlení, cvičení v argumentačních dovednostech, to je to, co jim (žákům) chybí.*“

7. Jak jste spokojeni s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a? Zhodnoťte kladné i záporné stránky zapojení se do projektu.

Akademie řemesel: Organizace dobrá výtku jen k tomu, že žáci neměli možnost vidět památky v Berlíně, dobrá byla dohoda o tom, co se bude dít.

„Příště vést vzdělávací výjezd z více úhlů pohledu, ne jen migrantský pohled, ale i pohled starousedlíků či kritiků pro celkový obrázek situace.“

SŠ Zeměměřičská: Byla spokojená, třeba workshopy řídit tak aby dostalo víc lidí možnost se projevit, jeden žák mluvil až moc, tak to by se dalo do příště zlepšit. „*Jinak mě se víc obsahově líbil ten projekt, co tu probíhal loni, může to být i tím, že už je po migrační vlně, že už to odeznívá, že tomu nevěnují takovou pozornost.*“ Letos chyběl ten projekt, který vedl k nějaké spolupráci i mimo třídu a ve svém volném čase. Loni, když byla ta prezentace projektů, tak mi přišlo taky fajn, že ta skupina, která tam šla svůj projekt odprezentovat, tak že **měli možnost vidět tu práci jiných.** To je fajn, pro to srovnání, že vidí i aktivní studenty z jiných typů škol.

8. Máte v plánu v budoucnu na projekt navazovat dalším vzděláváním? Případně jakým způsobem a s kým?

Projekt Občanské interkulturní vzdělávání - Aktivní občanství a kulturní tolerance (CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344) je spolufinancován Evropskou unií a Operačním programem Praha - Pól růstu ČR. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

Akademie řemesel: „Když to není vedené tendenčně, tak proč ne, důležité je, aby tam byly dané různé úhly pohledu.“

SŠ Zeměměřičská: Záleží to na novém vyučujícím občanské nauky, jak bude chtít ten předmět pojmout.

8. Závěr

V předkládané evaluační zprávě byly postupně představeny výsledky evaluace skrze různé použité metody, jednalo se o polostrukturované rozhovory, focus group, peer to peer setkání učitelů a dotazníková šetření. Kromě dílčích shrnutí a doporučení byly výsledky vztaženy k uvedeným cílům projektu a očekávaným změnám po jeho intervenci. **Cíle a očekávané změny, které mohla tato evaluace v daném čase její realizace, byly naplněny.** Projekt se ukázal jako **potřebný a důležitý zejména pro žáky a učitele, kteří mohli využít všech jeho služeb** – workshopů a odborných přednášek na školách, zapojení do žákovského výzkumu, semináře pro učitele a studijního výjezdu do Berlína. **Žákům, kteří nebyli zapojeni do žákovského výzkumu tak mohla chybět cenná aktivita v podobě práce na projektu mimo výuku.** Se školami, s nimiž je navázána spolupráce, bude i po předchozích zkušenostech, pravděpodobně pokračovat dále. **V poslední kapitole** této zprávy si ještě jednou shrneme doporučení pro další navazující projekty podobného typu.

8.1 Doporučení pro další navazující projekty podobného typu

Doporučení byla vytvářena z podnětů u každé evaluační aktivity pod jejím shrnutím. Zde bych chtěla uvést univerzální doporučení pro navazující projekty, která se dají uplatnit při psaní projektových žádostí nebo v první fázi projektu, při plánování aktivit či průběžném psaní metodik. Některá z doporučení jsou už naplňovaná, nicméně určitě stojí za připomenutí.

- **Cílit** při oslovování s projektem **na ročníky, které nejsou maturitní a na školy, které nejsou podobnými projekty přesyceny**, projekt lépe docení a budou si ho vážit.
- Při plánování aktivit pečlivě **zvažovat velikost obsahu** workshopů a šíři úkolů pro žáky.
- **Zaměřit se na téma integrace cizinců jakožto dalšího kroku po migrační krizi.**
- Mít mezi jednotlivými workshopy **propojovací linku pro jejich logickou návaznost.**
- **Zjistit předem „vzdělanostní kondici“ třídy** a workshopy pak této kondici přizpůsobit.
- **Podporovat v projektech společné výjezdy mimo školu pro žáky různých typů škol.**
- Doporučení po peer to peer setkání učitelů je věnovat se ve workshopech i **problematické sociálních nerovností v ČR pro lepší pochopení i tématu demokracie a médií.**

- Zmiňovat **motivační aspekty** při navazování spolupráce se školami – **kvalitní lektoři, přátelský přístup k žákům a spolehlivá komunikace s pedagogy.**
- Při navazování spolupráce zmiňovat i **pozitivní aspekt diverzity středních škol a možnosti poznání jiných přístupů** různých typů škol.
- Zamyslet se nad **spoluprací se seniory pro výměnu zkušeností** a práci na **vzájemném pochopení.** Společnost je dnes polarizovaná i generačně.
- Uvažovat o rozšíření projektu **i na druhý stupeň ZŠ.**
- Dalším doporučením pedagogů bylo **začít plánovat aktivity s předstihem, kontaktovat ředitele a zástupce ředitelů.**
- Pro další projekty byl doporučen **koncept „živé knihovny“ pro lepší přiblížení reality** žákům.
- Při rozhovorech se rovněž ukázalo, že pedagogové ze středních odborných škol a učilišť, ale i gymnázií **skrz projekt** můžou **podporovat sebevědomí žáků.**

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulky

tab. č. 1: Harmonogram projektových aktivit

tab. č. 2: Počty subjektů a objektů dotazníkového šetření

tab. č. 3: Třídy zapojené do hodnocení workshopů

Obrázky

obr. č. 1: Cyklus vývoje, implementace a evaluace, Hendl 2005

obr. č. 2: Obecný princip cílených (goal – based) evaluací

obr. č. 3: Škála hodnocení výjezdu do Berlína

obr. č. 4: Celkové hodnocení workshopu SOU a SŠ Zelený pruh - maturanti

obr. č. 5: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, 1. workshop 2018

obr. č. 6: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, 2. workshop 2018

obr. č. 7: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, 3. workshop 2018

obr. č. 8: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Altis, březen 2019

obr. č. 9: Celkové hodnocení workshopu Střední odborné učiliště a Střední škola Zelený Pruh - učni

obr. č. 10: Celkové hodnocení workshopu Gymnázium Jana Nerudy

obr. č. 11: Celkové hodnocení workshopu SŠ Zeměměřičská

obr. č. 12: Celkové hodnocení workshopu Střední odborná škola pedagogická

obr. č. 13: Celkové hodnocení workshopu Střední odborné učiliště Ohradní

obr. č. 14: Celkové hodnocení workshopu Evangelická akademie

obr. č. 15: Celkové hodnocení workshopu Pražské humanitní gymnázium

Grafy

graf č. 1: Podíl žáků a pedagogů při hodnocení výjezdu do Berlína

graf č. 2: Hodnocení organizace výletu

graf č. 3: Hodnocení aktivity programu

graf č. 4: Hodnocení práce lektorů

graf č. 5: Hodnocení spolupráce s dalšími účastníky v průběhu programu

graf č. 6: Hodnocení atmosféry v průběhu výletu

graf č. 7: Hodnocení ubytování a stravy

graf č. 8: Celkové hodnocení výletu

graf č. 9: Opětovná účast na podobné akci

Projekt Občanské interkulturní vzdělávání - Aktivní občanství a kulturní tolerance (CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344) je spolufinancován Evropskou unií a Operačním programem Praha - Pól růstu ČR. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

Literatura

Davidson, J.E. 2004. Evaluation methodology basics: The nuts and bolts of sound evaluation, Sage Publications, Inc.

Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*, Praha: Portál

Remr, J. 2010. *Dizertační práce: Teorie a praxe evaluačních šetření v České republice*, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií

Internetové zdroje

<http://mkc.cz/>

Přílohy

Evaluační dotazník – workshopy na školách

EVALUAČNÍ DOTAZNÍK – WORKSHOPY (žáci i pedagogičtí pracovníci)

1. Jsem žák pedagogický pracovník

2. Zhodnoťte, prosím, jednotlivé oblasti workshopu na škále od 1 do 5 jako ve škole.

velmi spokojen/a velmi nespokojen/a
1 2 3 4 5

organizace workshopu

struktura workshopu

obsahová stránka workshopu

lektoři

práce v skupinách

3. Splnil workshop Vaše očekávání?

ano ne

prostor pro Váš komentář:.....
.....

4. Byla délka trvání workshopu přiměřená?

ano ne

prostor pro Váš komentář:.....
.....

5. Zhodnoťte, prosím, práci lektorů?

.....
.....
.....

6. Uvedte, prosím, co pro Vás nejužitečnějšího jste se během workshopu dozvěděl/a?

.....
.....

7. Využijete znalosti a dovednosti získané během workshopu?

ano ne

Pokud ano, uveďte jak:
.....

8. Co Vám na workshopu scházelo, případně co pro Vás nebylo srozumitelné nebo obtížně zvládnutelné?

.....
.....

9. Zde je prostor pro Vaše další připomínky, poznámky či doporučení.

.....
.....
.....

10. Jak celkově hodnotíte workshop na škále od 1 do 5 jako ve škole?

velmi spokojen/a velmi nespokojen/a
1 2 3 4 5

Děkujeme za účast na workshopu i za vyplnění dotazníku.

Online dotazník hodnocení výletu do Berlína

Vážení pedagogové, milí studenti, chtěli bychom Vás poprosit o hodnocení našeho společného výletu do Berlína. Dotazník je anonymní. Odpovídáte prosím upřímně, zpětnou vazbu potřebujeme proto, abychom se mohli zlepšovat. :) Moc děkujeme!

***Povinné pole**

Jsem

☐ student/ka

☐ pedagog/pedagožka

Jak hodnotíte organizaci výletu? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak hodnotíte aktivity v programu? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak hodnotíte práci lektorů? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak hodnotíte spolupráci s dalšími účastníky v průběhu programu? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak hodnotíte atmosféru v průběhu výletu? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak hodnotíte ubytování a stravu? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Jak se Vám celkově výlet líbil? *

	1	2	3	4	5	
Velmi spokojený/á	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi nespokojený/á

Co se Vám nejvíc líbilo / Vás bavilo / Vás nejvíc překvapilo?

Vaše odpověď

Co se Vám nejvíc líbilo / Vás bavilo / Vás nejvíc překvapilo?

Vaše odpověď

Co Vám chybělo / bychom měli příště vylepšit?

Vaše odpověď

Kdyby MKC realizovalo další podobný výlet, jeli byste znovu? *

- ☐ Ano
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

Chcete nám vzkázat něco dalšího?

Vaše odpověď

Žákovská focus group

Scénář pro focus groups se žákyněmi a žáky zapojených škol

1. Úvod, přivítání, vzájemné představení, představení smyslu setkání a jmenovky pro účastníky (10 minut)

2. Rekapitulace náplně projektu (1 minuta)

Na vybraných středních školách (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště) probíhá interkulturní vzdělávání. Dodavateli tohoto vzdělávání jsou buď nasmlouvané neziskové organizace nebo si vzdělávání škola řeší sama. Vaše škola je zapojena do „Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance“, který realizuje Multikulturní centrum Praha.

Projekt usiluje o rozvoj argumentačních kompetencí a mediální orientace žáků. Reaguje na situaci, kdy v ČR roste počet cizinců a současně dochází k radikalizaci společnosti a nárůstu negativních postojů vůči nim, a to zejména v důsledku role médií v percepci tzv. migrační krize a vrůstající relativizaci hodnoty pravdivosti v médiích. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

V rozhovoru budeme mluvit o interkulturním vzdělávání, tím je myšleno (vzhledem k našemu projektu) vzdělávání se zaměřením na kritické myšlení; argumentační cvičení v tématech multikulturalismu; probuzení zájmu o problematiku soužití menšin s majoritou a o tom, co vám projekt přinesl i v rámci zapojení do výzkumu.

3. Stanovení pravidel skupinové diskuze (3 minuty)

4. Diskuze (33 minut)

4a. Co pro vás znamená interkulturní vzdělávání?

4b. Jaký myslíte, že má interkulturní vzdělávání přínos obecně? A jaký může mít, podle vás, dopad? Pro koho, pro co, jak velký a zásadní?

4c. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového jste se dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Vyjádřete se ke všem poskytnutým službám (vzdělávací program, výjezd do Berlína, zapojení do výzkumu).

4d. Myslíte, že je důležité číst kriticky média? Případně proč a jakým způsobem? Jak byste někoho vy učili číst kriticky média?

4e. Jak se díváte na tendence politického uvažování současných žáků?

4f. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?

4g. Co pro vás znamená zájem o společenské dění a participace na něm? Měli by, podle vás, být vedení žáci SŠ k participaci na společenském dění?

5. Rozhovor o diskuzi, její hodnocení na závěr a její případné doplnění (10 minut)

6. Rozloučení (3 minuty)

Peer to peer setkání pedagogů

PEER to PEER setkání s učiteli

pondělí 3. 6. 2019, 16:00 – 18:00, Akris

1. Úvod, přivítání, vzájemné představení, představení smyslu setkání

2. Rekapitulace náplně projektu

Vaše škola byla zapojena do „Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance“, který realizovalo Multikulturní centrum Praha.

Projekt usiloval o rozvoj argumentačních kompetencí a mediální orientace žáků. Reagoval na situaci, kdy v ČR roste počet cizinců a současně dochází k radikalizaci společnosti a nárůstu negativních postojů vůči nim, a to zejména v důsledku role médií v percepci tzv. migrační krize a vzrůstající relativizaci hodnoty pravdivosti v médiích. **Projekt se zaměřoval na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.**

V rozhovoru budeme mluvit o vzdělávání se zaměřením na kritické myšlení; argumentační cvičení v tématech multikulturalismu; probuzení zájmu o problematiku soužití menšin s majoritou a o tom, co vám projekt přinesl i v rámci zapojení do výzkumu.

3. Diskuze

3a. Z jakého důvodu jste se jako škola rozhodli vstoupit do projektu? Co vás motivovalo? Co vás přesvědčilo? Proč se zapojily právě dané třídy?

3b. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?

3c. Co pro vás znamená zájem o společenské dění a participace na něm? Měli by, podle vás, být vedeni žáci SŠ k participaci na společenském dění?

3d. Jaké je, podle vás, mezi žáky v současnosti důležité téma?

3e. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového se, podle Vás žáci dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Jak konkrétně projekt obohatil vás?

3f. Jaký předpokládáte dopad projektu?

3g. Jak jste spokojeni s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a? Zhodnoťte kladné i záporné stránky zapojení se do projektu.

3h. Máte v plánu v budoucnu na projekt navazovat dalším vzděláváním? Případně jakým způsobem a s kým?

4. Doplnění informací, které nezazněly, komentáře

5. Poděkování, rozloučení

Polostrukturovaný rozhovor se žáky

Scénář polostrukturovaného rozhovoru k interkulturnímu vzdělávání

pro studenty, na jejichž škole byl projekt realizován

Na vybraných středních školách (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště) probíhá interkulturní vzdělávání. Dodavateli tohoto vzdělávání jsou buď nasmlouvané neziskové organizace nebo si vzdělávání škola řeší sama. Vaše škola je zapojena do „Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance“, který realizuje Multikulturní centrum Praha.

Projekt usiluje o rozvoj argumentačních kompetencí a mediální orientace žáků. Reaguje na situaci, kdy v ČR roste počet cizinců a současně dochází k radikalizaci společnosti a nárůstu negativních postojů vůči nim, a to zejména v důsledku role médií v percepci tzv. migrační krize a vrůstající relativizaci hodnoty pravdivosti v médiích. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

V rozhovoru budeme mluvit o interkulturním vzdělávání, tím je myšleno (vzhledem k našemu projektu) vzdělávání se zaměřením na kritické myšlení; argumentační cvičení v tématech multikulturalismu; probuzení zájmu o problematiku soužití menšin s majoritou a o tom, co vám projekt přinesl i v rámci zapojení do výzkumu.

- 1. Z jakého důvodu se domníváte, že se vaše škola rozhodla vstoupit do projektu?**
- 2. Jaký předpokládáte přínos projektu? Pro koho, pro co, jak velký a zásadní?**
- 3. Jaký předpokládáte dopad projektu?**
- 4. Jak jste byl/a spokojen/a s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a nebo jako skupinka potřebovala?**
- 5. Jaký zaujímá vaše škola vztah k interkulturnímu vzdělávání? Podle vás, za studenty.**
- 6. Myslíte, že je v dnešní době důležité vést studenty ke kritickému myšlení a argumentačním schopnostem (obecně i např. při vstřebávání informací z médií)? Pokud ano, jakým způsobem? O jaké žáky a studenty by se mělo jednat?**

- 7. Považujete interkulturní vzdělávání důležité pro všechny žáky a studenty všech typů vzdělávání? (MŠ, ZŠ, Gymnázia, SŠ, SOU, VŠ)**
- 8. Jak se díváte, vy osobně, na tendence politického uvažování současných studentů?**
- 9. Co si myslíte o participaci, občanské aktivitě a zájmu o veřejné dění u současných studentů? Co si pod těmito pojmy představujete?**
- 10. Jaké je, podle vás, mezi studenty v současnosti důležité téma?**
- 11. Jak se díváte na případnou budoucí realizaci podobných projektů od MKC a obecně?**

Polostrukturovaný rozhovor s učiteli

Scénář polostrukturovaného rozhovoru

pro učitele, na jejichž škole byl projekt realizován

Projekt usiluje o rozvoj argumentačních kompetencí a mediální orientace žáků. Reaguje na situaci, kdy v ČR roste počet cizinců a současně dochází k radikalizaci společnosti a nárůstu negativních postojů vůči nim, a to zejména v důsledku role médií v percepce tzv. migrační krize a vrůstající relativizaci hodnoty pravdivosti v médiích. Projekt se zaměřuje na rozvoj kritického myšlení, mediální gramotnosti, prevence projevů xenofobie a zmapování postojů a mediální orientace žáků.

V rozhovoru budeme mluvit o interkulturním vzdělávání, tím je myšleno (vzhledem k našemu projektu) vzdělávání se zaměřením na kritické myšlení; argumentační cvičení v tématech multikulturalismu; probuzení zájmu o problematiku soužití menšin s majoritou a o tom, co vám projekt přinesl i v rámci zapojení do výzkumu.

- 1. Z jakého důvodu jste se jako škola rozhodli vstoupit do projektu? Co vás motivovalo? Co vás přesvědčilo? Proč se zapojily právě dané třídy?**
- 2. Co pro vás znamená aktivní občanství? Měli by k němu být vedeni žáci na střední škole?**
- 3. Co pro vás znamená zájem o společenské dění a participace na něm? Měli by, podle vás, být vedení žáci SŠ k participaci na společenském dění?**
- 4. Jaké je, podle vás, mezi žáky v současnosti důležité téma?**
- 5. Jaký přínos měla, pro vás, účast v projektu MKC? Co nového se, podle Vás žáci dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat? Jak konkrétně projekt obohatil vás?**
- 6. Jaký předpokládáte dopad projektu?**
- 7. Jak jste spokojeni s jeho realizací? S organizací na místě a komunikací s realizátory po mailu či telefonu. Dostávalo se Vám všech informací, které jste potřeboval/a? Zhodnoťte kladné i záporné stránky zapojení se do projektu.**
- 8. Máte v plánu v budoucnu na projekt navazovat dalším vzděláváním? Případně jakým způsobem a s kým?**

Závěrečná evaluační zpráva projektu

Občanské interkulturní vzdělávání – Aktivní občanství a kulturní tolerance

reg. č. projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000344

Poděkování

Poděkování patří koordinátorce a metodičce projektu za poskytnuté informace a součinnost v evaluačních aktivitách, cenné podněty a připomínky. Rovněž bych chtěla poděkovat pedagogům a žákům, se kterými proběhla evaluační setkání nebo jsme spolu mluvili při rozhovorech, bez jejich hodnocení a vyřčení cenných podnětů pro další obdobné projekty by tato zpráva nikdy nevznikla.